

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Punková subkultura v Písku. Průzkum české společnosti v období tzv.
normalizace - 80. let 20. století. Biografická vyprávění příslušníků
mládeže zaměřených na punkovou scénu

The Punk Subculture in Písek. A Survey of Czech Society During the So-called Normalization in
the 1980's. Biographical Narration of Youth Focused on the Punk Scene

Martina Schwubová

Praha 2010

Vedoucí: doc. PaedDr. Miroslav Vaněk, Ph.D.

OBSAH

1. Úvod, vymezení bakalářské práce	2
2. Použitá metoda	3
2.1. Teoretická část	3
2.2. Praktická část	4
3. Punková subkultura	5
4. Punková subkultura v ČSSR	9
4.1. Období normalizace	9
4.2. Společnost a mládež	13
4.3. Hudba	15
4.4. Vzhled	19
4.5. Chování mládeže, subkultury	21
4.6. Tlak režimu	24
4.7. Svět, kde nebyla zábava	26
4.8. A byla to mládež závadová?	29
4.9. Mládež a společnost	31
4.10. Postihy rodičů	33
5. Punková subkultura v Písku	35
6. Závěr	50
Seznam pramenů, literatury, internetové zdroje	55
Přílohy	58

1. Úvod, vymezení bakalářské práce

Za téma své bakalářské práce vděčím docentu Miroslavu Vaňkovi, který v rámci letní školy Fakulty humanitních studií představil obor Orální historie. Prezentoval tam kromě jiných také projekt „Společenské a politické aspekty existence a rozvoje nezávislých hudebních žánrů a trendů v České republice od 60. let do roku 1989“. V rámci tohoto projektu jsem se zaměřila na členy hnutí punk v období tzv. normalizace.

Téma různých hudebních žánrů v bývalé ČSSR již bylo zpracováno z různých hledisek. Například lze uvést: V. Lindaur, O. Konrád, Bigbít; M. Vaněk, Ostrůvky svobody, Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu; Josef Alan, Alternativní kultura, Příběh české společnosti 1945 – 1989; anonymně vydaná kniha Kytary a řev aneb co bylo za zdí; Pohledy zevnitř, Česká undergroundová kultura ve svědectvích, dokumentech a interpretacích; a mnohé jiné. Některé z těchto publikací byly sepsané na základě rozhovorů s účastníky alternativní kultury, hudebníky a fanoušky. To mi bylo inspirací pro mou práci.

Chtěla jsem zachytit vzpomínky této generace na tehdejší společnost, jaký smysl pro ně punk měl, jaké problémy jim přinášely jejich postoje, zda a jakým způsobem ovlivnil jejich současný život. Zároveň jsem danou subkulturu omezila regionálním aspektem a zaměřila se konkrétně na město Písek, protože z tohoto města pocházím. Prostředí místního punku mi tedy nebylo cizí. Kladla jsem si otázku, zda regionální hledisko mělo vliv na zdejší punkovou subkulturu¹.

Při práci s materiálem mi vyvstaly dva okruhy témat:

- související s punkem samotným: hudba, styl, životní postoje
- související s komunistickým režimem: jak režim na punkovou subkulturu reagoval

Práci jsem pak rozčlenila (viz. obsah) na kapitolu o punkové subkultuře obecně, o punkové subkultuře v ČSSR a o punkové subkultuře v Písku.

Již daný rozsah bakalářské práce neumožňuje zpracovat danou problematiku vyčerpávajícím způsobem a některá témata jsem pouze zmínila či úplně pominula. Události doby se odrazily výrazným způsobem v životech lidí a zvláště poslední kapitola je toho dokladem. Skrze vyprávění se můžeme vrátit do minulosti a

¹ Co je to subkultura vysvětluji dále. V této bakalářské práci výrazy subkultura a hnutí považuji za synonyma.

vnímat dobu očima vyprávějících, což je vkladem metody orální historie. Doufám, že moje práce umožní trochu jiný pohled na toto hnutí.

2. Použitá metoda

2.1. Teoretická část

Metoda orální historie patří do skupiny metod kvalitativního výzkumu, který se vyznačuje tím, že výzkumník získá velké množství informací o malém počtu osob. Získaná data tedy nelze zevšeobecňovat, neboť vzorek osob je příliš malý, ale poskytnou velkou barvitost a hloubku dané problematice. Cílem **tazatele**² (= ten, kdo vede rozhovory) je získat výpověď od **narátora** (= toho, kdo vypráví svůj životní příběh) k určité události, procesu nebo době, kterou zkoumá, a na základě jeho výpovědi přispět k poznání daného problému či historického úseku. Technikou sběru dat je u této metody buď **interview** (= je zaměřeno na určitou událost nebo období. Tazatel vstupuje do rozhovoru častěji a klade doplňující otázky) nebo **životní příběh** (= pamětník volně vypráví o svém životě). Rozhovor je nahrán a spolu se Záznamem o rozhovoru se stává se pramenem dostupným dalším badatelům. Tento pramen poskytuje pouze osobní názory, zkušenosti, prožitky a reflexe narátora, jde pouze o subjektivní hledisko. Je tedy nezbytná komparace s dalšími doplňujícími prameny a literaturou.

Nevýhodou metody jsou aspekty související s pamětí. Jde o to, co je člověk schopný si z minulosti zapamatovat, co si zachová v paměti a co nakonec vypráví. Paměť je možno rozdělit na individuální a kolektivní³. Posledně jmenovaná se přenáší ústním předáváním v rámci různých sociálních skupin, jejichž jednotlivci si předávají jen to, co má smysl pro kolektiv, co je jeho členům společné. Jde o společné obrazy, hodnoty, normy, jednání atd. Osoba se může začleňovat do více skupin. Tlak kolektivní paměti působí jako určitá selekce zážitků. Dále narátor většinou nemluví o věcech, které jsou pro něho nepodstatné či nepříjemné.

Vyprávění

o určité události je také zkresleno časovým odstupem, narátor je ovlivněn dnešním pohledem a interpretuje tak minulost podle měřítek současnosti. Často se také stává, že narátor ve vyprávění opomíjí privátní život (děti, partner), který nevnímá jako součást minulosti, soustředí se na, dle něho, podstatné zážitky.

² Zvýrazněno pro vyšší přehlednost textu. Poznámka M.S.

³ Vaněk, Miroslav-Mücke, Pavel-Pelikánová, Hana: Naslouchat hlasům paměti Teoretické a praktické aspekty orální historie, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007, str. 63 - 65

Výhodou této metody je přímý kontakt s narátorem a možnost požádat ho o doplňující vysvětlení, což klasický historický pramen neumožňuje. Další výhodou je již zmíněná subjektivita, kdy se do popředí dějin dostává obyčejný člověk a jeho vnímání každodennosti a běžného života. Orální historie takto umožňuje dát slovo i menšinám, skupinám a jednotlivcům dříve opomenutým, což vede k demokratizaci historie. Dějiny se tak nepíší jen z pohledu mocných, ale i těch ostatních „obyčejných“ lidí.

Má-li vzniknout kvalitní rozhovor je třeba, aby se mezi tazatelem a narátorem vytvořil vztah důvěry. Otázky by měly vhodně uvolnit paměť vypravěče, aby se mohl poddat vzpomínkám. Není vhodné klást otázky uzavřené, na které se odpovídá jednoslabičně. Také není vhodné klást více otázek najednou. Je třeba se vyvarovat bagatelizování, moralizování či interpretaci rozhovoru⁴, neboť to narušuje komunikaci. Vhodné je nepřerušovat tok vyprávění, pozorně rozhovor sledovat a vstupovat pouze tehdy, když je to nezbytné. Jen tak může vzniknout dobrý rozhovor, který se stane i kvalitním pramenem poznání.

2.2. Praktická část

Téma výzkumu je v mojí bakalářské práci vymezeno punkovou subkulturou, Pískem a časovým obdobím 80. let 20. století. Výběr narátorů tak byl logicky omezen. Díky svému bratrovi, který se v těchto letech k punku hlásil, jsem znala prvního narátora, Radka Hudce (*1968). On mi pak poskytl kontakty na další lidi, jde tedy o metodu „snow ball“, nabalování sněhové koule. Dalšími narátory se stali: Dušan Matějíček (*1964), Jaroslav Kabát (*1967), Pavel Rutta (*1966), a Michal Schwub (*1966).

Jako techniku sběru dat jsem zvolila interview, protože jsem se zaměřila na konkrétní téma a konkrétní časové období. S každým narátorem jsem vedla dva rozhovory. Snažila jsem se, aby první byl co nejvíce spontánní, ale k danému tématu (tedy hlavně o punku, komunitě, společných aktivitách aj.). Při druhém jsem si jednak ověřovala nejasnosti z prvního, dále jsem pak postupovala chronologicky dle životních událostí (rodina, základní škola, pionýr, střední škola, učiliště, vojna apod.). Nahrávky mám uložené v soukromém archivu. Rozhovory jsem přepisovala sama. Použité úryvky jsem mírně upravila ovšem snažila jsem se

⁴ Tamtéž, str. 88.

zachovat osobitý styl mluvy každého narátora.

K nahrávání jsem se snažila volit klidné prostředí, ale ne vždy se mi to podařilo. Většinou jsme hovořili v kavárnách a restauracích, kde je kvalita nahrávky snížena hlukem na pozadí, hudbou, hovorem jiných hostů nebo obsluhujícího personálu. V jednom případě se narátor rozhovořil ještě dříve než jsem spustila nahrávací zařízení, ale vše jsem popsala v Záznamu o rozhovoru. Také se mi stalo, že narátoři si vzpomněli na něco až po ukončení nahrávání, což jsem řešila stejným způsobem. Všechny rozhovory mne obohatily o barvitější pohled na cílovou komunitu a pomohly mi lépe poznat mentalitu této specifické skupiny.

Získané poznatky jsem srovnávala se shromážděnými materiály. Mnohé cenné podklady jsem získala z internetu. Dále jsem využila periodický tisk, kdy jsem prošla ročníky 1983, 1986 a 1987 Jihočeské Pravdy a deset svazků regionálního týdeníku Zítřek. Tisk byl využíván bývalým režimem k propagaci a obhajobě stranické politiky a sloužil k ovlivňování obyvatel. Z několika tendenčně zaměřených článků cituji. Z tisku se ale nepřímo dovídáme i o smýšlení a názorech občanů, jejichž dopisy byly v rubrice Ohlasy zveřejňovány. Ovšem názor, který neodpovídal oficiálnímu kurzu, byl ironicky okomentován, zesměšněn, či jinak neobjektivně otištěn.

3. Punková subkultura

Titulem mé bakalářské práce je Punková subkultura v Písku. Je tedy na místě si položit otázky: Co je to punk? A co to je subkultura?

Subkultura je, dle D. Hebdige⁵, forma rezistence, ve které jsou rozpory a námitky vůči vládnoucí ideologii skrytě vyjadřovány ve stylu. Styl je pak symbolická forma odporu, kódovaná odpověď na rozpory ve společnosti, primárně na rodičovskou kulturu.

Punk⁶ má podle The Oxford Dictionary více významů: slangový výraz označující nejhorší materiál, veteš, krámy; slangový výraz označující mladé surovce, darebáky, lotry; výraz označující fanoušky punk rocku, tj. směru pop-music, který obsahuje urážky, násilné prvky a šokující efekty vůči okolí prostřednictvím hudby, chování a oblékání; v americkém slangu je název „punk“

⁵ Hebdige, Dick: SUBCULTURE the meaning of style, Methuen, Londýn 1985,

⁶ Vaněk, Miroslav: Ostrůvky svobody, Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia Praha, 2002, str. 175

označením příslušníka gangu, který v sobě ztělesňuje vše, co většinová morálka hodnotí jako hrubé, nápadné a provokativní chování.

Punk vznikl jako reakce na krizi v polovině sedmdesátých let dvacátého století. Sociální problémy a ekonomická represe se projevíly masivní nezaměstnaností, zvláště dělnické mládeže. Heslo „No Future“ vyjadřuje beznaděj této generace. Revolta, odmítnutí společnosti, sebeznevažení až sebedestrukce, agresivita, to byly signály pro společnost. Hnutí se velmi rychle rozšířilo a vyčerpalo. Již v létě 1977 přinesl časopis Cosmopolitan fotografie módní punkové kolekce. Punkové kapely podepsaly smlouvy s velkými hudebními společnostmi. I město Londýn začalo vytěžovat image punku. Punkeři a jejich vizáž se stala stejnou podívanou jako Big Ben. Jak je to možné?

Britská kulturní studia se zabývají rozborem poválečných kultur mládeže. Na příkladu teddy boys, rude boys, mods, skinheads, hippies či punks⁷, můžeme vidět, jak společnost postupně začlenila opoziční hnutí do svých společenských struktur. Každá subkultura reaguje na situaci v dominantní společnosti a ta zároveň vytváří prostor v němž se může hnutí rozvíjet. Je to tedy jakési oboustranné působení. Punkové svým smyslem pro dramatizaci zobrazovali úpadek, který převedli do hmatatelné a viditelné polohy. Nadávky, plivání, zvracení, měly provokovat, podráždat konvence. Oblečení otrhané, s dírami, spínací špendlíky, žiletky, záchodové řetízky. Kostkovaná látka, kalhoty se spoustou zipů, kusy školní uniformy (kravaty, bílá trička) byly smíchány s prvky sexuálního fetišismu - kožené obleky, síťované punčochy, pásky, řemeny a řetězy, to vše s úmyslem šokovat. Vlasy měli obarvené, nakrátko sestřihané, vysoká číra se pro dosažení hrozivého vzhledu tužila mýdlem či pivem. Úmyslná snaha stát se vyvrhelem společnosti a znesvětit uznávané hodnoty se projevovала i v hudbě a chování kapel. Hudba byla jednoduchá, přímá. Jména kapel provokativní (Sex Pistols - Sexuální Pistole, Clash - Srážka, Chaos UK - Zmatek UK aj.), stejně jako názvy písní. Při koncertech punkových kapel se narušovala zavedená taneční etiketa, kapely a fanoušci se k sobě přibližovali, stíral se rozdíl mezi parketem a pódiem. Důležitou složkou punkové filozofie bylo „Do It Yourself“ - Udělej si sám. To se netýkalo jen oblečení. I hudba svou jednoduchostí nabádala k tomu, aby si fanoušci zakládali kapely sami. Ve fanklubovém časopise Sniffin Glue byl otištěn „návod“:

⁷ Slovem punks označuji příslušníky daného hnutí, které nazývám také slovem punkové či punkeři. Pozn M.S.

obrázek tří prstů na krku kytary spolu s textem „Tady je jedna struna, tady dvě další a teď si vytvoř svou vlastní kapelu“⁸

Jak je tedy možné, že i tato subkultura byla včleněna do dominantní společnosti? To je umožněno tzv. **systematickým přisvojováním**⁹. Jde v podstatě o to, že dominantní společnost obrousí hrany odporu a rezistenci vstřebá. Vznik **okázalé subkultury**¹⁰ (mezi které je řazen i punk) je spojen s vlnou hysterie v tisku. Informace v médiích se pohybují od oslavování (módní rubriky) po očeřňování (společenský problém). Medializace vede k zevšednění, zmenšuje dopad masky vytvořené subkulturou. Hnutí se stává pouhou podívanou. Jako zábavná podívaná je subkultura opět začleňována do dominantní kultury. Proces systematického přisvojování má dvě základní metody:

a) formu zboží - jde o přeměnu znaků subkultury na masové spotřební produkty.

„Originální inovace, která dává svůj smysl subkultuře, je transformována ve zboží a v jistém smyslu neutralizována. Posunem jejich původního kontextu a výrobou ve velkém množství se stává inovace pochopitelnější, stane se veřejným vlastnictvím a výdělečným výrobkem.“¹¹ Oblečení prvních punkerů bylo autentické. Vše si vyráběli sami. Vytvářeli si placky, trhali trička, dělali díry do kalhot, psali si nápisy na bundy. V okamžiku, kdy si bylo možné koupit tričko „již hotové“ jeho význam se změnil, „ztuhl“. Výroba v masovém měřítku kodifikuje význam, zesrozumitelní obsah zboží, které se stane obchodovatelným artiklem.

b) ideologickou formu - jde o „labelling“, nálepkování a redefinici deviantního chování dominantními skupinami (policií, médii a soudy). Buď se hnutí stane exotickou podívanou, nebo se rozdíl popřou. To co bylo zpočátku označováno za šokující, násilné, hodné odsouzení se začne nahlížet z jiných úhlů. Punk se vědomě vyděloval ze společnosti tím, že členové přijali přezdívky symbolizující odtržení (Rotten - Shnilý, Vicious - zvrácený). Tisk na to reagoval tím, že přinesl článek o punkerech a jejich matkách, rodinách, i dětech, čímž je opět začlenil, minimalizoval „jinakost“.

Labelling, je teorie H.S.Beckera z Chicagské školy. Jde o to, že deviantní skupinu definuje zbytek společnosti. Vybraná skupina se „označí nálepkou“ s níž nemůže nic dělat. Skupina je definována skrze většinu a dostává se na okraj společnosti

⁸ Hebdige, Dick: SUBCULTURE the meaning of style, Methuen, Londýn 1985, str. 112

⁹ Fournier, Valérie: Les nouvelles tribus urbaines, Nové městské kmeny, GEORG, 1999, str. 15.

¹⁰ Spectacular subcultures - klade důraz na okázalost, zdobnost, dbá na zevnějšek, na efekt. (pozn. překl.)

¹¹ Tamtéž, str. 16

aniž by ona sama chtěla. Redefinice problémové skupiny je volná, normy jsou utvářeny většinou společností.

Proces integrace si můžeme ukázat na příkladu hudby. Punkové kapely jež podepsaly smlouvy s velkými nahrávacími společnostmi, tak přistoupily na jejich ekonomická pravidla. Šířením jejich hudby komerčním způsobem, tj. rádiem, LP deskami aj., se z ní stalo zboží, které lze všude koupit. Samotní hudebníci se tak podíleli na ztrátě výlučnosti subkultury.

„Na západě byly rebelie mladých často spojené s hudbou. (...) Kapitalistický systém byl velmi šikovný a pohotový v umění tyto vzpoury přeměnit, kanalizovat a připoutat k systému. Přesně tak a konečně ještě velmi výdělečně. Z rebelů se stanou lidi, který kupují produkty na kterých je napsáno, že jsou rebelantský a tím je vše vyřízeno.“¹² (Mark Chung/EINSTÜRZENDE NEUBAUTEN, rozhovor v Šotu č.3.)

Posledním hlediskem, o kterém bych se chtěla zmínit, je autenticita. Subkultura se zrodí z určitého zárodečného hnutí - jádra, jež se vyjadřuje hudbou, stylem a způsobem života. Na jádro se nabalují další členové, kteří přejímají už hotový styl a začnou ho masově napodobovat. Období vzdoru, je nutný úsek cesty za dospělostí, který umožňuje vytvořit si vlastní identitu. Když touto etapou člověk zdárně projde, zařadí se do společnosti a žije svůj život podle obvyklých schémat. Potřeba vzdoru vyprchá obvykle při nástupu do zaměstnání, v ČSSR bylo zlomovým obdobím vojenská služba a pak založení vlastní rodiny. Důležitá je míra ztotožnění se subkulturou. Pro někoho může představovat životní postoj, pro jiného nezávaznou zábavu. Může to být způsob útěku z dusícího prostředí nebo možnost začlenit se, navázat kontakty. Tady je myslím příčina toho, že někteří punkové dodnes pokračují ve svém životním stylu.

První punkové vytvořili svoji subkulturu jako reakci na společenský kontext doby a žádná před nimi nebyla tak rozvratná a extrémní. Pozdější subkultury převzaly punkové techniku brikoláže¹³, ale už nemohly tak překvapit a šokovat jako první punkové. V tom je odlišnost současných subkultur, které Valerie Fournier nazývá

¹² Kytary a řev aneb co bylo za zdí, Punk rock a hardcore v Československu před rokem 1989, Podzim 2007, str. 11

¹³ Brikoláž: tento pojem se vztahuje k přeskupení a novému spojení původně nepropojených označujících objektů tak, aby vytvářely nový význam v neotřelém kontextu. Brikoláž zahrnuje proces resignifikace, jímž se kulturní znaky s ustavenými významy přeorganizují do nových významových kódů. Objekty, které již nesly usazený symbolický význam, se tedy za nových okolností nově označí ve vztahu k jiným artefaktům.

Barker, Chris: Slovník kulturních studií, Portál, Praha 2006, str. 29

městské kmeny. Pro současnou mládež jsou tyto kmeny otázkou volby, -nácitelti často teprve hledají svou identitu, své místo kam se včlenit. Kmen pro ně představuje možnost integrace, začlenění se do již „hotové“ komunity, kde hledají uspokojení svých potřeb přátelství a ztotožnění se s určitým názorem. Kmen už nemá nic společného se společenským prostředím odkud jeho příslušníci pocházejí (punk - dělnická mládež, kultura předměstských čtvrtí Londýna, hardcore - znevýhodněné čtvrtě New Yorku). V současné subkultuře najdeme mládež ze všech společenských tříd, která řeší globální problémy společně všem mladým bez rozdílu původu či vzdělání (konzumní společnost, ekonomická krize, nezaměstnanost již neplatí pouze pro dělnickou vrstvu, ale zasahuje i středoškoláky a vysokoškoláky). Příslušnost ke kmeni tak vyjadřuje sympatie člověka a tak není neobvyklé, že své kmeny střídají, nebo že příslušnost ke kmeni považují za víkendovou záležitost. Spousta lidí také není stylově vyhraněná a dává přednost tomu být na pomezí.

4. Punková subkultura v ČSSR

4.1. Období normalizace

*Jen my pořád stojíme, jak ty blbý ovce
a čumíme čumíme, jak to jde s náma z kopce,
ve svých prázdných palicích hledáme trochu světla,
trochu světla v temnotách a lidskýho tepla.*

*Vodkud fouká vítr, tam pošlou svůj plášť,
pod kterej si schovaj charakter a zášť,
jejich černý svědomí si stále mele svou,
že pro nás lepší zítřek a život budoujou.¹⁴*

V předchozí kapitole jsme se seznámili s problematikou punkové subkultury v její mateřské zemi, Anglii. Tamější společnost subkultury dovedla zvládnout, nepředstavovaly pro ni žádný velký problém. Ale jak to bylo u nás? Do tehdejšího ČSSR se punk rozšířil již koncem sedmdesátých let. Program revolty a odporu najde živnou půdu v každé společnosti. I v Československu bylo proti čemu protestovat. Existovala nějaká místní specifika?

V osmdesátých letech 20.století se již naplno projevovala krize normalizované společnosti. Násilné přerušení reforem v roce 1968 narušilo plynulý

¹⁴ Lidová demokracie, skupina E!E, URL: < <http://www.freemp3.cz/detail-texty-pisni.php?i=lidovademokracie>>

společenský vývoj. Důvěra v socialismus a komunistickou stranu byla otřesena, čistky počátkem 70.let dílo zkázy dokonaly. „...pocit svázanosti, bezmocnosti a absence pravdy i demokraticismu způsobuje neobyčejně hluboký a trvalý úpadek společenské morálky, projevující se v „kultu věci“, v takřka všeobecném drobném či větším rozkrádání společného majetku, v postupném narůstání alkoholismu a užívání drog, v chuligánství a nevychovanosti mládeže, v zhrubnutí mluvy i jazyka, v šířícím se a soustavně působícím vandalismu, v růstu kriminality (opět zejména mládeže), v stálé tendenci k emigraci na Západ, v idealizaci tamějšího způsobu života, v chladném a neangažovaném vztahu prostého občana k národu a vlasti, k jeho dějinným hodnotám.“¹⁵

Život ve státě byl zakonzervován, jakékoliv změny se prosazovaly zdlouhavě a obtížně. Neexistovala diskuze. O problémech se veřejně nemluvilo, ekonomické otázky, školské reformy, či koncepce příští pětiletky byly nařízeny shora. Veřejnost nebyla vůbec objektivně informována. Řada informací byla buď zatajována nebo zamlžována, jak si můžeme ukázat na informování o katastrofě v jaderné elektrárně Černobyl. K výbuchu došlo 26. 4. 1986. První reakcí bylo zamlčování a utajování zpráv o havárii. První zmínku přineslo Rudé právo až 29. dubna. Ve vládním prohlášení z druhého dne se zvýšená radioaktivita popírala, „mírně zvýšená radioaktivita“ byla přiznaná až 5. května¹⁶. Aby se lidé vůbec nějaká objektivní informace dozvěděli sledovali zahraniční rozhlas a televizi.

Národní hospodářství v osmdesátých letech zpomalilo svůj růst, projevíly se problémy související s orientací ekonomiky na těžký průmysl a centrální plánování. Zpomalilo se tempo tvorby národního důchodu. Byl zanedbán rozvoj sektoru služeb, podceněn nástup nových odvětví např. elektroniky či výroby spotřebního zboží. Zpomalil se růst osobní spotřeby. Projevovala se majetková diferenciacce. Lidé měli dostatek peněz, ale nebylo za co je utratit. Zásobování trhu se spotřebním zbožím, pestrost sortimentu, to vše zaostávalo. Fronty se staly běžným jevem, shánění i obyčejných věcí, jako byl toaletní papír či hygienické vložky, často zabíralo dokonce část pracovní doby.

U řeznictví velká fronta. Kýho d'asa!

*Spousta lidí tady čeká na kus masa*¹⁷

¹⁵ Mencl, Vojtěch – Hájek, Miloš – Otáhal, Milan – Kadlecová, Erika: Křižovatky 20. století, Naše vojsko, 1990, str. 330

¹⁶ 20.století Kronika 1900-1999, Fortuna Print, Praha, Reakce na Černobyl v ČSSR, str. 1250

¹⁷ Řeznickej kram, skupina Telex, URL: <<http://www.diskografie.cz/telex/reznickej-kram-demo/reznickej-kram/>>

Vytvořily se tři úrovně distribuce¹⁸. První přerozdělování se konalo na krajské úrovni, mezi příslušníky nomenklatury, před tím než šlo zboží do distribuce. Po tomto dělení se dostalo zboží do prodejen, ale ne na pulty. Obchodovali s ním vedoucí obchodů, jejich zaměstnanci, a mnoho dalších, kteří měli ke zboží přístup. Teprve to co se v této druhé úrovni neudalo se dostalo do regálů prodejen, před kterými už stály fronty dychtivých spotřebitelů. Každá rodina si pěstovala síť známostí, tzv. sociální kapitál¹⁹.

„Vem si, že v osmdesátých letech už se hospodářství potýkalo s velkejma problémama, takže tydle prostoje zas nebyly tak neobvyklý. Protože věčně něco nebylo! Vobchody byly prázdný, že nebylo ovoce to bylo celkem běžný. Chleba byl, maso bylo, ale voblečení, elektronika a takový, pro to se jezdilo do Východního Německa nebo na Slovensko. V rámci federace, aby si Slováky udrželi, tak jim tam cpali všechno možný, si překročil hranice a jenom si se koukal, jak maj vybavený vobchody. Si pamatuju, že naši si tehda přivezli z Tater, z dovolený, velkou barevnou televizi. Byli vyřízený. Tady na ní byl pořadník, no a tam to bylo běžně k dostání.“ MS

Bujela stínová ekonomika. Melouchy, úplatky u lékaře, veksláctví, korupce a rozkrádání společného majetku mělo dopad nejen na ekonomiku státu, ale hlavně na společenskou morálku. Populární heslo „Kdo nekrade denně aspoň hodinu, okrádá svoji rodinu!“ nese jasný vzkaz, že poctivost, čestnost, a solidní práce již nebyly ceněnými hodnotami.

„Stavbyvedoucí úsekovej, to byl komanč, ne ňák kovanej, ale komanč kariérní. Zatímco my jsme jezdili demonstrovat každej den na Václavák, tak von se sychroval tim, že když se stavěl Barrandov, tak se souběžně stavěly ještě panelový garáže. No a to tehda stavěli chlapi ve stavebním družstvu, členem družstva se mohl stát kdokoliv, stačilo podepsat přihlášku. Akorát jsi musel vodmakat určitej počet brigádnicejch hodin, že jo. Takže většina starších chlapů ze stavby byla členama družstva, a během pracovní doby si tam chodili vodmakat brigádnický hodiny. Takže každej z nich tam měl, vole, jednu garáž (...) a stavbyvedoucí, ten měl garáže dvě, futroval je nakradeným stavebním materiálem, tam dral počínaje míchačkama, cihlama, no prostě všechno. No a listopad se sešel s prosincem, už bylo rozhodnuto po generální stávce, vedoucí zahodil rudou knížku, a vod ledna

¹⁸ Možný, Ivo: Proč tak snadno. Některé rodinné důvody sametové revoluce: sociologický esej, SLON, Praha, 1999, str. 66

¹⁹ Tamtéž, str. 63

začal dělat svoji vlastní stavební firmu.“ MS

Majetnou vrstvou tvořili jednak lidé zbohatlí z černé ekonomiky, jednak příslušníci nomenklatury a jejich okolí. Obě tyto skupiny měly prestiž a peníze, ovšem utratit je bylo pro ně obtížné. O zajištění kontinuity dosažených výhod usilovaly obě skupiny, což mohlo mít vliv na pozdější události „Sametové revoluce“.²⁰

Nové generace již nezažily ani válku, ani padesátá léta a tak srovnávali se sousedními vyspělými státy. V příhraničí šlo celkem dobře sledovat zahraniční programy, chytala se vysílání cizích rádií. Srovnání nevyznívalo pro režim dobře. Přestával plnit základní podmínku „společenské smlouvy.“²¹ Ta se ustavila počátkem sedmdesátých let. Lidé tehdy změnili hodnotový žebříček, přestali se zajímat o občanskou společnost, stali se pasivními občany. Lidská práva vyměnili za materiální jistoty. Vládnoucí skupina zajistila lidem životní standard. Stavěly se rodinné domky, kupovaly se auta, chaty, chalupy. Lidé se soustředili na budování soukromé sféry, kde se mohli realizovat a také uzavřít jak do ulity. Výsledkem byla přeměna občana ve spotřebitele, který byl k režimu loajální, ovšem jen pokud byly uspokojovány jeho potřeby. V „gulášovém socialismu“ již nehrála ideologie žádnou roli. Režim nechtěl, aby mu lidé věřili, stačilo plnit rituály, veřejně se k němu přihlašovat.

„Normalizace otrávila otrávila život v mnoha rodinách, (...) otrávila společenské, vnitřní, duchovní život celého národa. Protože, to si můžeš uvědomovat jedině s vodstupem, jo? Tam šlo vo to, že (...) tam tě nutili veřejně říkat lež. Ty jsi věděl, že je to lež, voni věděli, že je to lež, a všichni se tvářili, že je to v pořádku, že je to správně. A když si vemeš, že to má naprosto devastující účinek na psychiku a na celý povědomí národa! V podstatě voni tě učili, že lež je správná, všichni jsme věděli, že v osmašedesátym přišli vojáci sprátelenejch států bez pozvání, neměli tu co dělat, zabili spoustu lidí, ale oficiálně se tomu říkalo říkalo bratrská pomoc. Normalizace byla strašně špatná v tom, že nutila lidi, aby tu tezi bratrský pomoci furt soustavně vopakovali, a tam už nebylo zavírání jako v padesátejch letech, že jo. Tady se útočilo na lidi sofistikovanej a daleko záludnějc, jo? V padesátejch letech extrémní bylo, když tě popravili, ale jinak tě vyvlastnili, zavřeli tě, sebrali ti majetek, vystěhovali tě úplně jinam, nejlépe úplně

²⁰ Tamtéž, str. 111.

²¹ Otáhal, Milan: Opozice, moc, společnost 1969/1989, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Maxdorf, 1994, str. 32

do pohraničí, na ves, ale furt si si moh říkat co jsi chtěl. Ty jsi byl jejich nepřítel a všichni to věděli. Za normalizace tě vyhodili z práce, sebrali ti práci, a nemoh si říkat nic. Jo taky tě zavřeli. Nepověsili tě, ale chtěli po tobě, abys papouškoval, že to, že ti ubližujou, je správně. Jo? Tam to bylo už špatný. V padesátejch letech bylo buď – anebo, v sedmdesátejch bylo si s náma i když nechceš.“ MS

4.2. Společnost a mládež

„V práci s mládeží je nutné vycházet z faktu, že měřítkem pro naši mládež jsou nejvyšší ideály socialismu, pokrokový odkaz minulosti, snaha prosazovat své vlastní názory, pro které jí musíme pomoci získávat prostor a podporu. Musíme mládež vychovávat tak, aby vědomě navazovala na úspěchy minulosti, aby si jasně uvědomovala, že bez práce, bez obětavosti všech a každého jednotlivce, není možné postupovat vpřed, rozvíjet výsledky dosažené. (...) Dochází k užšímu spojení mezi ekonomikou, ideologií a kulturou. Kultura již není jen doplňkem způsobu života, ale prolíná se veškerým děním společenským, pracovním, ale i osobním životem každého jedince.“²²

Problémy ve společnosti samozřejmě reflektovala i mládež. Jaký život je vlastně čekal? Absolvování základní školy, vyučení, pro některé studia na střední škole, dvouletá vojenská služba, povinnost pracovat.. Rok 1968 buď vůbec nezažili, nebo jako velmi malé děti. Ideologická masáž začínala od útlého věku. Děti se organizovaly v jiskrách, pak v pionýru, mládež v SSM (Socialistický Svaz Mládeže), SČSP (Svaz Česko-sovětského přátelství), zájmové kroužky byly pod záštitou Pionýrských domů či Svazarmu. Ke členství v těchto organizacích se přihlíželo při přijetí na vybranou školu. Určitý návod jak se chovat dostávaly děti už v domácím prostředí, záleželo na tom zda rodina patřila k dělnické vrstvě či k pracující inteligenci, zda byla postižena režimem, nebo ne. Typická rada z domova byla: když se budeš dobře učit, tak ti projde hodně věcí! Ovšem celospolečenským ideálem bylo nevyčnívat z řady, být v průměru.

„Táta to byl typickej příklad člověka tehdejší doby! Doma vo tom dokázal planě kecat! Jo! Ale jakmile se vyšlo ven jo? Tak:[šeptem] Prosimtě hlavně buďte všichni

²² Zítřek, 21.8.1986, č. 34, ročník XXXVIII, J. Reiniš, Program rozvoje kultury okr. Písek na léta 1986-90

zticha! Úplně normální!“ JK

Konec sedmdesátých let je zastihl na základních školách. Často již v tomto věku zaznamenali rozpory mezi tím co se říká ve škole a jaká je skutečnost: *„Doma se sice mluvilo o okupaci venku se vo ní nemluvalo, že jo. Doma se mluvilo z tátovo strany vobčas o církevních otázkách, ale do kostela se nechodilo. Bylo to takový schizofrenní. (...) tak mi třeba zarazilo už na základní škole, když jsem se učil anglicky, vod třetí třídy, tak jsme někdy ve čtvrtý nebo v pátý, už nevím, dostali od angličtinářky adresy dětí z kapitalistické ciziny, s kterejma bysme si mohli psát, a tím si zlepšovat angličtinu, a prostě dopisovat si jako děti. Samozřejmě jsme měli adresy i s Rusama, jsem si psal s nějakým maníkem z Baku, to bylo samozřejmě politicky správně. Jsem vyfasoval dívčinu z Norska, vyměnili jsme si asi dva dopisy, no a pak si mě máma vzala stranou, a řekla mi že, jak to řekla? že prostě už jsem si nesměl psát. Že si jí předvolali v práci na kobereček, a že nesmím udržovat písemný styk s občany kapitalistické ciziny. Což mě jako klukovi, kterej chodí do 4 třídy přišlo poněkud divný, jo?“ MS*

Volný čas na základní škole byl většinou spojován s pionýrskou organizací, na kterou moji narátoři vzpomínali podle toho, jak aktivní byli vedoucí a co s dětmi dělali. Jeden narátor byl dokonce „načerno“ v pionýru:

„Tak v pionýru jsem nebyl. Dokonce jsem to trošičku kamufloval, díky tý lásce ke sportu, protože třebaš pionýrská liga Bandy hokeje, tu mohli hrát jenom pionýři. A já jsem nebyl pionýr, tak jsem to tenkrát zakamufloval, koupil jsem si košili, a můj velkej kamarád (...) tak řek, že jako ztratil šátek a dostal ještě jeden. Takže já jsem byl pionýr, ale neměl jsem odznak“ PR

„My jsme měli, no, výbornou vedoucí. Teď si nevzpomenu, jak se jmenovala, ale to byla komunistka jako blázen! To byl pionýrský oddíl Racek, chodili jsme tadydle ke třem rybníkům, tam byla nějaká ruská hvězda, tu jsme chodili vopečovávat, vždycky vorejpat trávu, listí a vohrabat to. Pak jsme jezdili do Oslova, to byl obec hrdina, ne? Tam byla partyzánská stezka, tam byli bunkry v lese po partyzánech.“ DM

„Mě se tam líbilo strašně! Byl pionýr, chodilo se na pionýra, fungovalo to tak, že tam jako vedoucí byli vojáci. To byla tenkrát klasika, ne? Základák vedle z kasáren byl pionýrskéj vedoucí, buď jsme šli hrát fotbal, nebo hráli pinčes, což nás strašně bavilo, no a tím to pro nás končilo. Neexistovaly žádný pochodáky, vycházky, školení, to jsem za celej život nezažil. Ty kluci co tam byli, protože vedle byly kasárna, ne? Takže tam nějak nám dělal vedoucího, já si na ně nepamatuju,

ale vim, že ty byli rádi, že vypadli ven, jo? Bylo jim jedno co děláme, a my jsme se bavili.“ JK

Škola, rodina, pionýr či zájmové kroužky a jiné organizace, které měly působit na mládež v souladu s ideály socialistického člověka, neobsáhli veškerý volný čas. Volný čas byl jako zaklínadlo. Režim rozlišoval tzv. mládež organizovanou (tj. zapsanou v oficiálně schválených organizacích) a mládež volnou, policie sledovala tzv. mládež závadovou. Prázdnota a nuda, která socialistický výchovný proces provázela, ponechávala prostor pro realizaci skutečných zájmů mladých lidí. Hudba, sport, pobyt v přírodě, turistika, skauting, ochrana přírody a životního prostředí vůbec vytvářely prostor pro realizaci, ale zároveň se stávala i místem střetů s režimem.

„Náboženská a mírová shromáždění, punkové a novovlnné koncerty, bytové semináře studentů, konkrétní drobná práce ochránců přírody a mladých ekologů, skautské oddíly atd. Se stávaly místem neformálního, autentického prožitku reality, i s přijetím určitého ohrožení, jež tyto sledované aktivity samy o sobě nesly (hrozba postihu v zaměstnání, nepřijetí na vybranou školu nebo vyloučení z ní, vyšetřování bezpečnostními orgány, celoživotní stigma v „kádrových materiálech“)²³ Tyto „ostrůvky“ byly místem kde se dalo žít svobodně, i punk byl v ČSSR takovou oázou, kde se mladý člověk cítil dobře. Pro část mládeže byl přitažlivým hudebním i životním stylem. Byl spojen s nezávislostí, svobodomyšlností, sklonem k anarchii a odmítáním materiálních statků. Šlo o lidi na okraji společnosti, ať tam byli vytlačeni společností nebo vlastním přesvědčením. Rebelství a provokace byly základním mottem, což souznělo s ideály dospívající mládeže.

„A v té době si těch pár lidí si najednou řekli: Já na to kašlu! Stejně mě na západ nepustěj, stejně nemám kam jet, radši si udělám svět pro sebe. A když byl punk na světě, tak to byla ta nejlepší revolta, která se dala chytit. Energetická muzika, každá kapela si mohla napsat co chtěla, bez jakýkoliv cenzury, a to je přece voda na mlýn pro všechny ty, který to chtěli dělat, to je přece jasný! Ale co si pamatuju lidi, co kolem nás chodili, tak ti vždycky měli strach se s náma kamarádit aby! Aby je nikdo nenapraskal, aby je nevyhodili ze školy, aby měli maturitu. Takže,

²³ Vaněk, Miroslav: Ostrůvky svobody, Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia Praha, 2002, str. 9

když nám tohle někdo říkal: No a co! To je punk, no! Tak jestli mě vyhodí, tak já budu celý život dělat v kolbence, stejně jako kdybych... a já nechci jezdit v pět ráno autobusem a v padesáti ti budou říkat jaký jsi byl výborný pracovník. My jsme se tomu smáli, říkali jsme ježíši to nemá cenu! To je No future! To nemá budoucnost pro nás!“ RH

4.3. Hudba

Část mládeže se zapojila to různých aktivit, kde se mohla realizovat po svém a ne tak, jak předepisoval režim. Tyto „ostrůvky“ představovaly potřebnou alternativu ke konzumnímu způsobu života, který zde zavedl normalizační režim. Alternativa existovala vlastně od počátku normalizace. Šlo o skupiny, které byly nedobrovolně zatlačeny z oficiální scény do podzemí, tzv. undergroundu. Tato alternativní hudební kultura se vyznačovala odlišným životním stylem, kritikou socialismu a s tím související politizací. Stranická nomenklatura zavedla v rámci normalizace systém kontroly, který hlídal populární hudbu, média a kulturu jako celek. Vše, co nebylo v souladu se socialistickou kulturou (a to záviselo na uvážení kulturních referentů), bylo zakazováno a potlačováno. Koncem osmdesátých let, v souvislosti s perestrojkou v Sovětském Svazu, i u nás povolily ledy. Tak mohlo dojít například k uspořádání Rockfestu v Paláci kultury pod záštitou SSM, kde vystoupily i protirežimně zaměřené kapely.

Josef Vlček v kapitole Hudební alternativní scény sedmdesátých až osmdesátých let²⁴ periodizuje českou alternativní kulturu takto:

1. První vlna z počátku sedmdesátých let je již zmíněný underground. Šlo o generaci lidí kolem skupin Plastic People a DG307. Snažili se být apolitickou scénou, které sice reflektovala normalizační kulturu, ale do politiky a disentu byli dotlačeni.
2. Druhá vlna z poloviny sedmdesátých let se označuje jako alternativní scéna. Jsou to skupiny okolo Jazzové sekce a jím pořádaného festivalu Pražské jazzové dny. Jde o kapely Extempore, Stehlík, Bluesberry, aj. Reagovali přímo na normalizační kulturu a oficiální popmusic. Odmítali idylický obraz konzumní společnosti.
3. Třetí vlna spadá do první poloviny osmdesátých let a odpovídá Nové vlně

²⁴ Alan, Josef: Alternativní kultura, Příběh české společnosti 1945-1989, Lidové noviny, 2001, str. 207

a punku. Ten se vyznačuje jednoduchou tříakordovou hudbou, krátkými údernými písněmi s texty popisujícími svět, tak jak ho viděla dospívající mládež. Punk patří do Nové vlny, která je směsicí různých stylů, obsahuje i pub-rock, novoromantismus, world music, elektroniku, reggae, rockabilly aj. (z kapel např. Nahoru po schodišti dolů band, Garáž, Jasná Páka, Pražský výběr, Precedens, Stromboli..) Důležitá byla vizuální stránka (masky, převleky, pódiové aranžmá..) a zvláště české texty se specifickým humorem, které oslovily široké publikum.

4. Čtvrtá vlna z druhé poloviny osmdesátých let je J. Vlčkem označena za overground. Hudební scéna se decentralizovala do mnoha proudů, oblíbený je metal, hardcore, skins.. Některé kapely usilují o legalizaci (ty pak vystupují i na festivalech politické písně), koncerty jsou navštěvovány masově hlavně jako alternativa vůči střednímu proudu. Díky vysílání MTV k nám více pronikají zahraniční trendy.

Celá hudební scéna je především městskou kulturou. Velké město poskytuje potřebnou anonymitu, kterou venkov ani menší města nemohou nabídnout.

Komunikačními centry byly hospody. V lokálních se scházela místní pospolitost, v centrálních se komunikovalo s lidmi z jiných čtvrtí. „Hospody byly místo, kde kolovaly informace o chystaných akcích a kde se potom tyto akce hodnotily. Ale pozor - pouze v rámci jednoho stolu. (...) Hlavním důvodem těchto uzavřených skupin a jejich tajemství byly obavy z prozrazení. Jednotlivé party si věřily, ale víc než za okraj ubrusu jejich důvěra nešla.“²⁵ Samozřejmě i punkeři měli svoje oblíbené hospody, v každém městě to byla určitá základna, kde se parta scházela. Na obranu před příslušníky vyvinuli v Praze jednoduchou taktiku.

„No tak to byla parta 10 - 15 lidí, který tam chodili, ale na to se nabalilo dalších padesát, který bydleli v jinejch částech Prahy, (...) se chodilo Na padesátej, pak se chodilo do hospody na Zahradním městě, pak se chodilo do Vršovic, k Soudku, to bylo různý. Vždycky byla určitou dobu voblíbená ňáká hospoda. Vědělo se, že k Černejm chodí feťáci, do Orlíku chodí Landa. (...) já jsem spíš chodil s takovou tou druhou vlnou, pražskejch pankáčů, takže už žádná Slávie, a žádný schody u Nový scény, ale chodili jsme do Podolí, (...) co si pamatuju, tak se vybíraly hospody, kam chodili taky kriminálníci. Vždycky seděli v první části a my v tý

²⁵ Tamtéž, str. 211

zadni. Když přišli policajti, tak skončili u kriminálníků a k nám dozadu se dostali málokdy.“ MS

Punk se u nás poprvé objevil zhruba počátkem osmdesátých let. Jeho propagátory se paradoxně stali příznivci první a druhé vlny alternativní kultury. Byli dostatečně otevření novým stylům a zároveň měli možnosti si opatřit desky ze zahraničí. Kapela Extempore, vedená M. Chadimou, nacvičila punkový repertoár, s kterým měli velký úspěch. Osvěta se šířila také díky poslechovým večerům pořádaným Jazzovou sekcí. V rámci jejich Jazzových dnů vystoupily první české punkrockové kapely. **První punková vlna**²⁶ z let 1980 - 84 je spojena s tvorbou kapel jako Zikkurat, Energie G, F.P.B., Kečup, A 64, Visací zámek aj. Hrály pro různorodé publikum, neboť punkerů u nás zatím nebylo moc. Léta 1985 - 1986 byla poznamenána určitým přeskupováním sil. Vojenská služba i nástup do různých škol mnohé kapely poznamenaly, některé skončily, jiné se ustavily. K opravdovému boomu dochází v r. 1987, kdy je možné hovořit o **druhé vlně** českého punku. Souvisí to určitě s uvolněním politického tlaku a aktivnější rolí SSM, která dávala mladým kapelám více příležitostí si legálně zahrát.

Punkové komunity se objevovaly hlavně v Praze a velkých městech - v Plzni, Ostravě a také v Severních Čechách. Šlo tedy o místa, kde se kumulovaly problémy se špatným životním prostředím, nebo tam, kde obrovská sídliště znásobovala pocit odcizení.

„Litvínov, to jsem nechápal, tam prostě pršelo, a u chodníku, jak tečou takový ty proudy, když prší hodně, zeleno-žluto-fialový, takový modrý, prostě déšť. Říkám Ty bláho! (...) takže tohle byl pro mě takovej první šok. (...) Tam vystoupíš, tedkon jsem tam dlouho nebyl, Litvínov-Most, ale normálně cítíš síru. A další bomba teda pro mě byla Ostrava. Jako můžu ti říct, tam jsem se dostal jako hráč, asi 3x jsme hráli v Ostravě, a tam vopravdu ocelový město. To bylo otřesný, tam si se blížila z té rychlostní komunikace a blížíš se posledních 20 km k Ostravě, to by člověk až zvracel. A to si řekneš rovnou: tady bych nechtěl žít ani v okruhu 100 km. Jak říkám, bylo mi 17 - 18 let a samozřejmě neměli jsme řešení co s tím, nepsali jsme petice: hele zrušte Novou huť K. Gottwalda, ale věděl jsem, kde žít prostě nechci. To byl ten Litvínov-Most a to byla ta Ostrava, no.“ PR

Příčin tak širokého rozšíření tohoto hnutí u nás bylo několik. Generace -

²⁶ Zdroj: URL: <<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/punk2pol80let/01-priciny.php>>

náctiletých se chtěla bavit a odreagovat. Oficiální kultura nenabízela mnoho možností. Hvězdy pop-music oslovovaly spíše střední generaci, televize vysílala nekonečné seriály plné prověřených umělců. Režim podporoval sterilnost, stereotyp a všednost, beznaděj z budoucnosti byla všudypřítomná.

Samý kecy, jenom kecy, prázdný kecy

v hospodě a ve fabrice

je to špatný, všeho málo, strašně drahý

u piva a kořalice

No to je hrůza, tak už to dál nejde

*ale zejtra u mašiny, zas se všechno sejde*²⁷

Koncerty kapel přinášely možnost jak se odreagovat z nudy. Vyjádřit svou frustraci umožňovaly texty a energická muzika, které souzněly s životními pocity mladé generace. Vyřvat se spolu s kapelou, zazpívat si texty, které mluvily z duše, vyskákat se při tanci, to byl tolik potřebný relax. Pogo byl nový taneční styl, který k nám přišel spolu s punkem. Tanečníci okolo sebe máchali rukama a kopali nohama, vráželi do sebe, strkali se.

Pogo mám rád

pogo to mi dává

pogo mám rád

pogo to mi nedá, nedá spát

Zmáčkní kytaru

a hrábní do bicích

tancuju v odpadu

*po našich jadernejch hlavicích*²⁸

Snaha odlišit se, vypadat jinak než většina, byla další příčinou obliby punku. Poznávacím znamením fanouška undergroundu či alternativy byly hlavně dlouhé vlasy (máničky). Byla to provokace, která byla pro starší generaci zvláště nepříjemná²⁹. Punkeři, nosící účesy z krátkých vlasů, byli proto zpočátku chváleni, ovšem jen do té doby, než dorazily shora direktivy, jak se proti této „nové“ závadové mládež chovat.

²⁷ Samý kecy, skupina Telex, URL: <<http://www.diskografie.cz/telex/punk-radio/samy-kecy/>>

²⁸ Pogo, skupina E!E, URL: <<http://www.freemp3.cz/detail-texty-pisni.php?i=pogo>>

²⁹ Výchovný snímek nazvaný výstižně Vlasy z roku 1972 je možné zhlédnout na: URL: <<http://www.projekt-spada.cz/v3/CZ/mapa/dum/zvonky/vytah/agitacni/agitacnii.html>>

„Pamatuju si, když jsme po prvně vyšli vostříhaný, ježatý, prostě klucí, rozdrbaný vlasy, prostě vopravdu pěknýho ježka po celý hlavě [smích] ne každému slušel samozřejmě, a třebaš vobarvený řeznický kalhoty nebo doktoráky na červeno, tak si pamatuju, že cajti nás zastavili a docela se i bavili, že se smáli: Jo to je dobrej nápad! Jako úplně bez nějakých represí, nebo ukažte nám vobčanky! Nic.“ PR

4.4 Vzhled

Autentický popis oblečení punkerů z pera Státní bezpečnosti si můžeme přečíst díky Petru Bakalerovi (zpěvákovi skupiny E!E), který uveřejnil spis „OTAVA“, vedený na něho během vojny:

„Uváděné osoby se v průběhu roku 1982 zúčastňovali prakticky všech zábav, na kterých vystupovala hudební skupina EXTRAKT ze Strakonice, navštěvovali také vystoupení skupiny BOMPARI z Příbrami. Na zábavy chodili oblékáni po vzoru punkrokových představitelů, všichni nakrátko ostříháni. Při samotných zábavách seděli převážně na zemi pod podiem, pili alkoholické nápoje smíchané s francovkou. Při tanci se honili po sále, strkali do sebe, někteří jedinci předstírali křeče na zemi. V druhé polovině roku 1982 se ve dvou případech zúčastnil Radek Marek a Petr Bakaleroz zábav skupiny EXTRAKT oba pomalovaní v obličejí vodovými barvami. (...) Jejich oblečení spočívalo v tom, že měli kalhoty různého druhu, kožené bundy, obutí do tenisek, v zimě vysokých kožených bot nebo „kanad“ a to údajně proto, že v případě rvačky jsou prý „kanady“ výhodné pro obranu. Dále nosili trička bez rukávů, kravaty a saka. Po vzoru členů skupiny PUNK se nechali ostříhat na krátko. Řetězy nosili dle jejich vyjádření proto, aby demonstrovali sílu hnutí. V několika případech si zejména při vystoupení skupiny EXTRAKT propíchlí spínacím špendlíkem uši, údajně proto, aby vypadali jako přívrženci PUNK.“³⁰ Tolik z jihu Čech.

Barevná hlava, trochu domodra

koženej hábit, řetězy

Namalovanej jako buzerant

do ucha kroužek, ted' si grant

Seš humusák ..³¹

Funkce oděvu byla obranná a prezentační. Obrana před vnějším světem, kterému se

³⁰ Spis „Otava“, str. 16, URL: <<http://www.punk.cz/index.asp?menu=1852&record=10134>>

³¹ Humusák, skupina E!E, URL: <<http://www.freemp3.cz/detail-texty-pisni.php?i=humusak>>

dávalo jasně na srozuměnou „já jsem jiný“. Prezentovali svůj názor a životní postoj navenek a zároveň uvnitř pospolitosti.

„...z týchletý naší bejvalý party, barvili jsme se, a hodně jsme, co se nám tenkrát líbilo, byl to takovej nezvyk, voči jsme si malovali. Všichni kluci, jsme si malovali voči normálně černou tužkou, to byl takovej základ.“ PR

Jak má správný punker vypadat se zájemci dozvídali hlavně z německého časopisu pro teenagery Bravo, který se k nám dostával různými cestami. Cenné snímky občas otiskly i tuzemské časopisy jako Svět v obrazech, Vlasta nebo 100+1 v rámci „informujícího“ článku. V některých oblastech republiky bylo možné sledovat i vysílání zahraniční televize:

„... jsem poslouchal i německou punkovou scénu, protože tu na Bayernu hráli celkem dost v tej době. Vono bylo víc rádií. Já to tady chytil. Takže tam jsem nahrával na kazety celkem dost písniček, dával jsem to klukům k dispozici. Voni tam pouštěli furt třeba ty Toten Hosen, ty byli v televizi na Němcích furt. (...) Ramones, ty voni tam pouštěli taky, i ty jejich filmy, ten Rock n roll High School, dost na těch Němcích to dávali, no.“ DM

Do yourself! Uděj si sám! Důležité heslo nabádající k aktivitě umožňovalo sebe-realizaci. U prvních britských punků se staré symboly naplňovaly novým významem v rámci brikoláže (viz. třetí kapitola), v Československu uspokojovala domácí úprava oblečení touhu odlišit se. V době, kdy měli všichni všechno stejné, bylo třeba na sobě trochu zapracovat.

„Tady nic nebylo k sehnání, tak si to člověk musel dělat. Doktorský kalhoty koupil člověk za 60 korun, tak jsi je vobarvil. Všelijak možně. Tričko jsi vobatikoval. Nebo přes sítotisk, mi to dělal známej, (...) po dědovi vepřovici co člověk našel na půdě.“ PR

„No jasně, ten první punk byl jiný (...) Každý si tady musel svý věci vyrobit, díky té výrobě tady každý vypadal jinak. A pak přišel model Já si to koupím, a nemusím nic dělat, a tak vlastně vznikla jedna lajna, jeden jako druhý a to byl konec punku si myslím. Toho srdce, když tam bylo, když si to pak může koupit, jak bohatý tak chudý, tak vlastně nepoznáš, kdo je kdo, že jo! Kdo jak to myslí.“ RH

4.5 Chování mládeže, subkultury

Punk, tak jak se ustavil v Anglii, ventiloval vztek a rozhořčení, nesl si sebou

i odpor ke společenským konvencím. Punkeři říkali sprostá slova nejen na pódiu, ale hlavně do médií. Překračování společenských tabu – vandalismus, vulgarismy, rvačky, nevhodné chování, to vše šokovalo britskou společnost té doby³². I v našich poměrech mělo použití sprostého slova očišťující funkci, proto se tak často objevovaly v textech písní (samozřejmě s rizikem, že to bude považováno za výtržnost, záminku k ukončení zábavy). Není vhodné si komunitu příliš idealizovat. Drsné hochy často hráli, ale v Praze, či Plzni punkový život zahrnoval také bydlení v kanálech či kolektorech, braní drog, alkoholismus i příležitostnou kriminalitu. Mejdany trvající více dní, bydlení ve volných bytech, či později squatting. Jak již bylo dříve řečeno, punkeři se znali hlavně v rámci „party“ :
„Ale víš co, voni ti lidi zase, abych byl upřímný, voni se ti lidi v té době zase tak rádi neměli. To fungovalo tady taky, když byl někdo o 3 roky starší, tak tě mezi sebe nepustili.(...) Lidé si v té době hodně věřili. Je to fakt, že když už si tě někdo pustil k tělu, tak už ti věřili. Kdyby zjistili, že donášíš nebo tak něco, tak už by se s tebou ale vůbec! nikdo nebavil.“ RH

Většina mých narátorů vzpomínala na víkendové akce, které se protáhly až do pondělí. Ti co pracovali měli občas absenci, školou povinni si své „odseděli“ v lavicích.

„Áčko, to bylo horší. To jsem byl fluktuant hroznej. Já měl vybranou dovolenou už v březnu. (...) Ty víkendy, že byly náročný.“ DM

*„Když šel Pecka na vojnu, na Šumavě, jak je hospoda na Václavě, tak tam jsme měli my, nás tam bylo snad dvacet, přijeli Strakoňáci, metaláci, Pecka šel na vojnu, skončilo to rvačkou s policajtama, jo? Asi šest nás skončilo tady na oddělení, tam nás zmlátili. Potom jsme šli k Peckovi, tam jsme mu podpálili prádelnu [smích] Ano, v neděli jsme tam chlastali, celou neděli ještě, a já přišel v pondělí do školy úplně na hadry. (...) To byl víkend!“*JK

Jak jsem zmínila v kapitole o Punkové subkultuře, punkové si dávali přezdívky. Ta měla symbolicky oddělit jedince od společnosti, vydělovala ho mimo.

V českém prostředí měla přezdívka také další smysl. Poskytovala anonymitu. Lidé se znali hlavně pod svými přezdívkami a u výslechů mohli opravdu upřímně tvrdit, že toho člověka neznají.

³² Hebdige, Dick: SUBCULTURE the meaning of style, Methuen, Londýn 1985 Poznámka 2, str. 92. Daily Mirror otiskly příběh řidiče kamiónu, který byl z vystoupení Sex Pistols v televizi tak rozložený, že rozkopal obrazovku.

„Tak tenkrát se vlastně všichni kryli za ty přezdívky, (...) u některých lidí z party, s kterejma jsem prožil tři možná i pět let, tak jsem je vůbec neznal příjmením ani jménem, že prostě jsem znal jenom přezdívku“ PR

Jak je obvyklé přezdívky si nevolíme sami, ale dostáváme je od druhých. Buď vyplynou zkomolením jména, nebo nápodobou, případně shodou okolností, jak se dozvídáme od Fruťáka:

„Já nevím, kdo s tím vlastně přišel. (...) byla tam oslava džus se pil, vodka a „Pijte mošty značky Fruta, postihne vás sračka krutá!“ (parafráze na tehdejší reklamní spot pro značku ovocných džusů n.p. Fruta - pozn. M.S.) [smích] A já jsem ty džusy přivez! [smích] Takže tím se to spojilo, tam to někde vzniklo, taková krásná přezdívka! [smích]“ PR

Čistě punkové akce byly počátkem 80. let vzácné. Na zábavy se chodilo spolu s „**máničkami**“ vyznavači undergroundu, alternativy a dlouhých vlasů, s kterými je spojoval, jak jiný životní styl, tak postihy ze strany Veřejné bezpečnosti. Další vyhraněnou skupinou byla tzv. **diskomládež**. Nezavadová, socialisticky „rozjuchaná“ naplňovala představy o budoucnosti národa. Jinou velkou skupinou byli „**metaláci**“ - vyznavači heavy metalu. „Metal se v některých oblastech sebedefinoval jako alternativa tancovačkových kapel, které hrály jednodušší hardrock ze sedmdesátých let. (...) Běžná metalová scéna už vznikala bez komplexu z politické situace v Československu. Její základ tvořily mimopražské skupiny, které nebyly svázány kulturní a politickou tradicí s undergroundem, většinou o něm ani nevěděly, a oficiální střední proud, jenž byl pro novou vlnu úhlavním nepřítelem číslo jedna, ignorovaly. Nebylo jim zatěžko akceptovat některé tlaky režimu a řada z nich postavila svou budoucí overgroundovou kariéru na sokolovských festivalech politické písně.“³³ I to byl jeden z důvodů proč se punkeři a metaláci často napadali. Jak vyplývá z citace, metal byl rozšířen hlavně na venkově a party se na zábavách často potkávaly:

„...když jsme jezdili na zábavy, a metaláci ze začátku, tak to byly rvačky! Blateňáci, parta Blateňáků to bylo votřesný (...) Z Blatný se muselo jezdit (...) do těch lokálních vesnic, kde hrávaly Bonpari na Příbramsku, a to bylo hrozný. (...) prostě jako metalisti v okolí Prachatic, kam se jezdilo na Parkány. Ty byly taky celkem vysazený. Šlahouna, (...) toho táhli za nohy ven, ten měl asi tejden

³³ Alan, Josef: Alternativní kultura, Příběh české společnosti 1945-1989, Lidové noviny 2001, str. 256

zaražený kamínky v hubě.“ MS

Pouze pro úplnost doplňuji, že se u nás také vyskytovali „**novoromantici**“ předvádějící „blazeovanou pózu kultivovaného zklamání a znechucení“³⁴, aby byl výčet nejvýraznějších skupin mládeže kompletní.

V druhé polovině osmdesátých let došlo, jak jsem již popsala výše, k určitému rozrůznění scény. V souvislosti s uvolňováním tlaku režimu klesala stylová soudržnost rockových kapel. Objevují se u nás fanouškové skupiny Depeche Mode, „**depešáci**“, proti kterým byli zaujati jak punkové, tak metaláci. Elektronický pop u nás představovala oblíbená kapela Oceán, která oslovila i část fanynek diskoték. Výlučnější byl **hardcore** hudebně rychlejší pokračovatel punku. Hnutí bylo založeno na kontaktu a přenosu energie mezi kapelou a fanoušky. Hudebníci se často angažovali v různých aktivitách jako například za práva zvířat, proti trestu smrti, či válce. V textech reagovali na hrůzu ze smrti i z bytí jako takového, nejistotu z budoucí existence. Hardcore se nejen hraje, ale i žije. Hardcoreisté nepili alkohol, často ani kávu, nejedli maso. Poslední odnoží, o které se zmíním bude hnutí **skinheads**. Vydělili se také z punku a z počátku se odlišovali jen způsobem oblékání a účesu. Později začali stavět na národním cítění, podpoře pravice a otevřeném rasismu.

4.6. Tlak režimu

Důležitým mezníkem byla snaha režimu ukáznit hudební alternativní scénu pomocí veřejného vystoupení stranických orgánů proti nové vlně. Ve stranickém týdeníku Tribuna vyšel v roce 1983 článek „Nová“ vlna se starým obsahem: „Buržoazní manipulátoři s myšlením, ideologové a diverzní centrály si rychle uvědomili, že rocková hudba – dostane-li „správný obsah (tzn. takový, který mládež odvádí od politiky, od třídního boje, od každodenních životních problémů) – se může stát drogou, která má koneckonců stejný účinek, jako droga skutečná. Vede mládež k pasivitě, k útěku od reality do říše snových představ, vytváří bezvýhodné postoje...“³⁵

Článek měl nejen tendenčně informovat veřejnost, ale také dát pokyn k politickému tlaku. Byla to direktiva, jak se vypořádat s režimu nepohodlnými

³⁴ Tamtéž, str. 241

³⁵ Vaněk, Miroslav: Ostrůvky svobody, Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia Praha, 2002, str. 199

skupinami. Zřizovatelé kapel odstupovali od smluv s kapelami, které byly v textu zmíněny. Článek vyvolal bouřlivou reakci veřejnosti. Fanoušci si nechtěli nechat své kapely vzít. Do redakce dorazilo mnoho dopisů od příznivců skupin i organizací SSM. V Tribuně samotné byla otištěna polemika s článkem od hudebníka M. Chadimy, a hudebních kritiků J. Vlčka a L. Dorůžky.

Kapely měly zákaz hrát, vytvářely se seznamy zakázaných skupin pro ten, který region. Uspořádat zábavu nebylo kde, volné sály, kluby a jiné prostory byly zavírány. V roce 1985 se podařilo snížit počet hudebních skupin z původních 523 (= rok 1983) na pouhých 58. Přesto se nepodařilo represivním složkám hnutí rozložit a zlikvidovat. V roce 1987 už bylo v ČSSR zmapováno 5186 fanoušků hnutí punk. V hudebních skupinách působí 2165 osob.³⁶ Jak je patrné z čísel, režimu se hnutí potlačit nepovedlo. Lidé hledali možnosti a cestičky, jak období přestát. Některé kapely se přejmenovaly a začaly nanovo (Jasná páka jako Hudba Praha, Novodur se časem stal Telexem), některé se zúčastnily festivalu Politické písně (O.K.Band), některé hrály pouze na zábavách mimo velká města, ale hlavně se objevily tolik potřebné kluby. Zpočátku pouze na periférii Prahy (Na chmelnici, Opatov, Strahovské kluby) časem i v regionech.

„Ve Strakonících už se nenachází žádný zřizovatel, který by byl ochoten stát proti proudu nesčetných kulturních opatření a protiakcí. Skupině Park „X“ je na konci roku 1982 odebráno bez nároku na odvolání „oprávnění hudebního souboru“.

Hudebníci zrušené skupiny Park „X“ se opět nevzdávají a podle hesla „moudřejší ustoupí“ se stahují do pozice okresu Prachatice, kde na odboru kultury je muž na svém místě: pan (nikoli soudruh!) Dokulil. (...) Skupinu, která si mezitím zvolila nový název PARKÁN (a pevně věří, že už poslední), si bere pod svá ochranná křídla.“³⁷

Domnívám se, že také zde se uplatnila již dříve zmiňovaná deviza punku - Do yourself! Udělej si sám! Důraz byl kladen na činorodost a aktivitu. K provozování punkrocku nebylo zapotřebí hrát nijak dobře, takže se hrálo všude, kde to šlo a zvláště na akcích, které si lidé organizovali sami.

„Když byl koncert Zastávky Mileč, tak mě třeba fascinovalo to, že ty koncerty byly dělaný na černo, žádná oficiální věc. Vědělo o tom pár lidí, který navedli další do toho baráku, kde byl koncert a třeba se vypínala elektrika, když jeli vokolo

³⁶ Citované údaje akce Odpad, Tamtéž, str. 219 - 220

³⁷ Zdroj: URL: <<http://www.parkan.strakonice.cz/index.php?page=parcan-story>>

policejti. Takže kapela hrála a najednou vypadla elektrina. Někdo vyhodil jistič. Dole někdo hlídkoval, teď voni projeli a znova se nahodila elektrina. To mělo takový kouzlo! [smích] To byla prostě absolutní pecka!“ RH

To, že nežádali o svolení, či dělali koncerty na svatbách, na narozeninách, soukromě, to bylo to hlavní co režimu vadilo. Spontánní, neorganizované, nelegální aktivity byly režimem potlačovány ještě na podzim 89, i když punkové kapely už celkem bez problémů mohli hrát na oficiálních rockových přehlídkách, které měly i regionální kola. Aktivita SSM se v tomto období zvýšila, zmiňované Rockfesty vrcholily přehlídkou v samém Paláci kultury. Tato kulturní událost se konala 4x od roku 1986.

„Rockfest byl dobrej, to jsem fakt, fakt musím říct čuměl, protože jsme, s kým jsem byl? se Zubajdou, a to jsme přijeli do Prahy, chtěli jsme se někde najíst, no a ze tří hospod nás vyhodili, že nám jako takhle voblečenejm nic, žádný jídlo, žádný pití, takže po týhle sprše vo to víc kontrastovalo a bylo úplně supr, když jsme přijeli na tu stanici jmenovala se Gottwaldova, (...) přijeli jsme tam a já jsem myslel, že jsem tím metrem dojel do Londýna! Protože do té doby jsem tolik pankáčů neviděl. Tam byly stovky, stovky pankáčů, to bylo vobsypaný, vobsypaný!! Transparenty všude! Úplně supr zážitek, to bylo výborný! (...) Čekal jsem, že tam budou nějaký kontroly nebo tak, ale kupodivu nic. Jako dobrý, fakt! To bylo takovej svobodnej duch tam, nikdo neotravoval“ MS

4.7. Svět, kde nebyla zábava

„(...) ale vlastně my jsme nikdy nenadávali na to, že nemáme prachy, na to že se nikam nemůžeme dostat, my jsme si vlastně hledali cestu, jak se zabavit i v tom světě, kde nebyla zábava.“ RH

Kniha Sto studentských revolucí: Studenti v období pádu komunismu – životopisná vyprávění, je výsledkem tříletého projektu věnovaného českým vysokoškolským studentům a jejich roli v listopadových událostech roku 1989. Z výzkumu je patrné, že rocková hudba byla jedním z ventilů odporu mladé generace k tehdejšímu režimu. Podle velké části studentských výpovědí měly ovšem pro formování jejich postojů nesmírný význam i nepolitické, skutečně dobrovolné a zájmové aktivity. V jejich rámci vznikala neformální přátelství, vytvářely se různorodé skupiny, subkultury mladých, kteří se sdružovali na základě obdobných zájmů. Podle vyjádření mnoha někdejších studentů ovlivnila nová vlna velmi silně

jejich politické postoje už jen z důvodu výpadu státní moci proti ní. I když většinou tuto hudbu neprovozovali aktivně, nebyli pouze jejími pasivními konzumenty – kolem hudebních skupin nové vlny a punku se vytvářely jakési fankluby, v nichž si lidé vyměňovali desky a nahrávky, opisovali texty a hovořili o všem možném.“³⁸

„Mně se líbilo jezdit s tima klukama a prostě zažívat to, cestovat tím vlakem, srandy, poznávat mraky lidí, jiný vesnice, města, tohleto, což vlastně jsem tady v Písku vůbec nezažil, jo?“ PR

„Do čtvrtka škola. V pátek, taška do kouta, vracel jsem se v neděli večer. Nebo v pondělí ráno. Neexistovalo bejt o víkendu doma.“ RH

Myslím si, že to hlavní, co se odrazilo na i na vzpomínkách mých narátorů, byl aktivní život a fenomén party. Společně podnikané cesty na koncerty, společné zážitky, společné postihy ze strany policistů, dobrodružství, akce, život na cestě. Každý víkend byl prožitý na 100 %. Často jezdili na oblíbené kapely nebo vyráželi za známými do jiných měst.

„Na tý nádražce jsme se třeba sešli, že nás tam bylo patnáct, jenomže každej z nás jel třeba někam jinam. (...) Jak říkám, někdo měl třeba kamarády v Sokolově, někdo v Plzni, nebo v Budějčkách, každej se tam rozjel na jinou stranu. (...) A pak jsme se zase vrátili a vyprávěli si. A nám to připadalo čínorodý. To byl fór!“ RH

Punker na malém městě to neměl snadné. Pokud chtěl aktivně hrát musel sehnat zkušebnu a hluk se dal utajit těžko. Zájem policie přišel dříve nebo později podle toho zda pomohli aktivní sousedé. Hrát se mohlo legálně, když se sehnal zřizovatel a povedly přehrávky, nebo nelegálně což vyžadovalo odvahu při organizování koncertů. Další možností bylo zábavy organizovat, ale to vyžadovalo vhodný sál a povolení z MěNV (Městský Národní Výbor).

„Většinou se to dělalo, že byla nějaká svadba, nebo štando, museli jsme dojít na Národní výbor pro povolení, že můžeme hrát po zavírací hodině. To voni většinou dali, to tam někdo došel, slušně voblečenej, tomu povolení dali, no.“ DM

Nejsnadnější možností bylo si na muziku vyjet do okolí. Zpočátku nebylo moc kapel a tak se na ně jezdilo pravidelně. Extrakt, Bonpari, či Park X byly novovlnné formace, které hrály i převzaté písničky od Police, Ramones, Patty Smith a jiných zahraničních vzorů. Návštěvnost byla vysoká, což sebou přinášelo i zvýšenou

³⁸ Otáhal, Milan - Vaněk, Miroslav: Sto studentských revolucí, Nakladatelství Lidové Noviny, 1999 str. 101

pozornost ze strany policie. Ta byla vždycky bdělá a hledala si nejrůznější záminky, aby mohla zasáhnout.

„...ale některý věci ti třeba ani nedocházely, a tos vnímala, protože voni ti to hloupě připomněli. Prostě osmadvacátej únor (...) byla to sobota, tak jsme jeli na zábavu, ve vlaku veselo, vystoupíš na peróně a oni, že se vysmíváš Vítěznému Únoru, jo? Kdyby blbci tě neupozornili, tak to nevíš.“ PR

„ A potom jsme začli jezdit, se začalo jezdit na kapely, na zábavy. (...) do Strakonice jezdilo, no a pak vlastně byly ty Bonpari, Extrakti. (...) Jenomže to se tam jelo a pak se to ani nekonalo. Třeba se přijelo do Strakonice vlakem a že ještě budem pokračovat autobusem dál, a tam už čekali u autobusu policajti a už to naskládali do aut, jsme jeli třeba do Doubravice, já si pamatuju tenkrát, ani nevim, v kterym to bylo roce, jak umírali ti ruský prezidenti, Antropov, Černěnko a tidleti šli nějak krátce po sobě a to vždycky byl nějaký smutek, to se nesmělo nic konat.“ DM

Dobovou zprávu o jedné „nevysvětlitelné“ akci si můžeme přečíst i v Infochu č. 5/86³⁹:

Zákaz vystoupení skupiny Novodur

„Na železničních stanicích Strakonice a Katovice však už čekali příslušníci VB a bránili zájemcům, aby pokračovali dále – a to i pěšky – do Volenic. Někteří zájemci o hudební večer byli převezeni policejními Aviiemi na stanici VB do Strakonice, a to pod různými záminkami, jako např. Proto, že prý podoba neodpovídá fotografii v občanském průkazu, pro údajné poškození občanského průkazu apod. Další policením vozy čekaly přímo ve Volenicích na motorizované účastníky zábavy. Lidem, kteří se dostali do Volenic, Veřejná Bezpečnost oznámila, že se zábava nekoná. Zákaz zábavy vydal dodatečně, teprve dvě a půl hodiny před plánovaným začátkem, předseda MNV Volenice.“

Šikana pod nejrůznějšími záminkami ze strany Veřejné bezpečnosti život zpestřovala. O to lepší byl pocit, když se povedlo příslušníky doběhnout díky kamarádství a vzájemné pomoci:

„Na Hradišti v hospodě a šli jsme pěšky dolu do města, v noci, a byla to jako velká parta, nějakých pětadvacet lidí, roztahaný po celý ulici. Někdy chytráci na začátku tý kolony, rozkopli pár popelnic a zmizli. Načež na nás vostatní přijely dvě auta z

³⁹ Infoch č.5, r. 1986, URL: < http://www.vons.cz/data/pdf/infoch/1986/INFOCH_05_1986.pdf>

*obvodu, no a sebrali mě a někoho ještě. A já jsem měl tašku, v tý nacpanej stejno-
kroj, jinak jsem byl v civilu, a vodvezli mě na vokrsek, na náměstí velký, no a
naštěstí tehdá mě zachránil Saša Levejch, že tam zvonil, dobejval se dovnitř.
Služba: Je tady nějaký pan Levý a chce ho vidět jestli ho nebijem. Tak pojd'te dál!
Tak ho vidíte, nic se mu neděje můžete zase vypadnout! A Levák se podíval na mě,
věděl co mám v tý tašce, říká: Ta taška je moje, můžu ji vodnýt? Je jeho? Říkám:
No jasně, je jeho, já jsem mu jí jenom nes. Si jí vemte a vypadněte! Takže zaplat'
pánbů! Protože za vopuštění posádky bylo několik měsíců natvrdo jo? No tak
stejnokroj zmizel, tak s tím na mě nemohli, akorát jsem byl 4 měsíce nezaměstnaněj
a asi hodinu jsem tam vobjasňoval, jak to že nemám razítko zaměstnavatele.
(narátorovi se povedlo získat zpět občanský průkaz v průběhu vojenské služby,
normálně býval na celé dva roky odebrán - pozn. M.S.) Tak jsem říkal brigády a
takový ty píčoviny, pak mě teda slavně vykopli. Vyhodili mě, někdy ve 4 ráno a byl
klid. “ MS*

Jinou zábavou, na kterou narátoři vzpomínají i po letech, bylo vystoupení skupiny Parkán. Nastává podzim roku 1984, skupina se načas odmlčí, z důvodu odchodu baskytaristy na vojnu. Poslední koncert bude 29. 9. v Čepřovicích. V 19 h již byl sál plný k prasknutí. Vše zatím probíhá v klidu. „Skupina je dosti rozrušena, protože již několik dní se z různých míst nese „tichou poštou“ zpráva, že se něco chystá. Nad vším se vznáší už v minulosti vyslovená kletba soudruha Fixe, vedoucího odboru kultury ONV: „Ještě jednou na vás přijde tolik lidí tak vás zrušíme!“ Kletba se začíná naplňovat krátce po 19. hodině, kdy se před sálem začíná zastavovat policejní antony. StB zahajuje akci. 36 psodů a jejich psí partneři obkličují objekt. V akci je i pohotovostní pluk z Lišova. (...) Ve 21:30 hodin už pořadatelé nevydrželi tlak a vyhrožování StB a nařizují ukončení zábavy. Dav lidí se valí ven. A to, co následuje, je jak vystřiženo ze záběrů ze studentské demonstrace 17. listopadu 1989 v Praze. Dlouhé obušky si hledají namátkou své oběti. Část lidí se pokouší uprchnout do polí, kde se stávají kořistí psů, kterým už byly sundány ochranné košíky. Antony se rychle plní zadrženými.“⁴⁰

„Já jsem utíkal, za mnou policajt, já měl takhle koženou bundu, vid', držel jsem si jí dozádu a von řezal do tý bundy naprázdno, já jsem se pak votočil a von mi říznul

⁴⁰ Zdroj: URL: < <http://www.parkan.strakonice.cz/index.php?page=napsali---ceprovice> >

přes hubu. Potom v pondělí v práci jsme si s Rajčákem ukazovali jelita, tam z toho byli úplně vyřízený (kolegové - pozn. M.S). “ DM

„ten sál, co byl vedle hospody vobklíčili tři kordony policie, se psama, zásahovka, posílená vod pohraničnicků. Vlítli dovnitř a vykopali všech asi 400 lidí, nebo kolik jich bylo, tak je vykopali ven uličkou, štváli na ně psi, honili je, tam se šlo pěšky 12 km na vlak do Volyně. Už si nevzpomenu kdo to byl asi Péťa Thót nebo kdo. Tak ten musel celou dobu běžet, protože za nim běžel čokl s psovodem.“ MS

Tuto podkapitolu bych ráda zakončila sms zprávou od potenciálního narátora, s kterým jsem nakonec rozhovory nerealizovala. Podle mého názoru přesně vystihuje kolektivní pocity této subkultury: „ Jaký to bylo? Úžasný! Obrovská legrace a pocit, že svět se točí kolem nás. Obrovský přátelství, soudržnost, adrenalin, zábava, nápady. Až přijedu můžem pokecat. Bejt mladej je krásný, jako u každýho, ale naše mládí je i dnes pořád v paměti, punk´s not dead!“

4.8. A byla to mládež závadová?

Jak již bylo řečeno, komunistický režim odmítal a potíral jakékoliv spontánní aktivity. Vládnoucí moc kontrolovala společnost za pomoci ozbrojených sil jejichž částí byly i složky Veřejné a Státní bezpečnosti.

„(...) to byli vokrskový policajti, plus, že jo, měli většinou sebou vždycky jednoho v civilu, to byla kriminálka, nebo vyšetřovatelé (...) jako estébáků zas tolik nebylo! Pokud si dobře pamatuju, tak to voddělení písecký mělo ňákejch deset lidí! (...) Ty nemohli sloužit furt, že jo, každej fízl měl pokyny zadaný a v rámci těch pokynů se nějakým způsobem choval. Mohl se na to vykašlat, nebo tě moh buzerovat.“ MS

„Působení socialistické Bezpečnosti bychom mohli označit jako „neveřejnou diktaturu“, která je ostatně vlastní mnoha policejním státům. Bezpečnost zajišťovala socialistický pořádek povýtce neveřejným represivním zasahováním ozbrojených příslušníků do chodu společnosti. Chránila v první řadě nadřazené postavení komunistické strany, její vedoucí úlohu, před domácí „reakcí“.“⁴¹

Každý příslušník VB mohl kohokoliv legitimovat i třeba jen za to, jak byl kdo oblečen. Dále mohl následovat pod různými záminkami odvoz na stanici k podání vysvětlení. Na stanici to probíhalo různě podle toho, jak se zadržený choval. „To voni legitimovali, ale jestli to hlásili nevim. Protože, když člověk neudělal

⁴¹ Kabele, Jiří - Hájek, Martin: Jak vládli? Průvodce hierarchiemi reálného socialismu, Doplněk, Brno, 2008, str. 74

průsvih nebyl důvod. Jednou mě hlásili, že jsem měl přečin nahoře na severu, tak jsem musel jít na národní výbor, že jsem měl něco proti socialistickému soužití, nebo co, jsem dostal důtku a ještě pokutu. Jsem byl v Žatci a tam zavřeli našeho kamaráda, jo? bezdůvodně, tak jsme šli s Velkým Sidem protestovat před fízlárnu, tak nás zatáhli dovnitř, taky nás zmlátili, jo? zkopali a vodvezli nás na záchytku do Bíliny a potom nás řešili tímhle tím přestupkem.“ DM

Odvoz na záchytku byl pro policisty poměrně častým řešením situace.

„(...) když nás chytli večer, tak jsme všichni chodili spát na záchytku. Vesměs to brali to tak, že když budeme mít víc záznamů, tak s námi mohou hejbat. Oni nám nikdy nebrali krev, prostě nás tam odvezli. Hele tady je máte. Hele ty zaplatíš dneska 200,-, pak 500,- a hnedka ti to chodí do škol, víš co, ale nikoho nezajímá jestli jseš nebo nejseš (pod vlivem alkoholu pozn. M.S.). A takhle tě dostávali na ty malý střípky.“ RH

Přestupky se hlásily do místa bydliště, či na školu a na organizace SSM, kde se to pak řešilo. Zajímavým opatřením byly časově omezené zákazy určitého města, což bylo ošetřeno městskou vyhláškou.

„To za komunistů to byla největší sranda, já měl zakázanou Plzeň. Já jsem nesměl jet do Plzně, měsíc, to jsem nikdy nepochopil. V Plzni, když jsem tam přijel, tak nás lapli na nějaký akci, na kterou jsme tam jeli. Voni mě dali mi podepsat papír, že jako vodejdu, ale nesmím se vrátit, že bych mohl bejt trestně stíhanej. (...) nám museli dát ten měsíc, protože my jsme nic neprovedli, tak ten měsíc pro ně byla taková ta adekvátní doba. Ale my jsme to nepochopili, že jsme nemohli jet do nějakého města v Čechách. To když někomu řeknu dneska, tak to lidé nechápou, protože dneska můžou kamkoliv.“ RH

4.9. Mládež a společnost

Samota tak hrozně svírá

A není kam jít !

Ze čtyř stěn se šklebí nuda

A není kam jít !

Obrazovka bíle září

A není kam jít !

Zaprášené listy knížek

*A není kam jít!*⁴²

Negativní společenské jevy popsané na začátku kapitoly se projevovaly samozřejmě i ve výchově mládeže. Chataření, chalupaření, shánění nedostatkového zboží, zaměření na konzum, to byly hlavní aktivity rodičů. Jak trávila čas mládež? Z průzkumu⁴³ jakým činností se věnují mladí lidé (15 - 29let) o víkendu vyplynulo, že na prvním místě je práce okolo chaty, domu, zahrady, pak sledování televize a poté sport a tělovýchova. U 15 - 18letých to vyhrála televize a prohrál čas strávený s rodiči. Nejvíce byli ovlivněni kamarády, známými z práce nebo ze školy, rodiči, sportovním oddílem, přáteli ze SSM aj. Možnosti jak trávit čas ve městě byly omezené. Nabídka kulturních zařízení nebyla nijak velká. Domy kultury byly navštěvované podle atraktivity nabízených pořadů⁴⁴. Zájem o oblíbené taneční zábavy leckdy převyšoval kapacitu sálu a tak mnohdy „kvantita převládla nad kvalitou“ a snaha nepodávat alkoholické nápoje, či kouřit jen na vyhrazených místech, vyšla nazmar.

Zpráva z XVII. sjezdu KSČ, který se konal v březnu 1986, byla jasná: více se věnovat výchově mládeže: „určitá část mladých lidí se chová v rozporu se socialistickou morálkou a normami společnosti. Nemůžeme přehlížet jevy, jako je lehkomyšlný vztah k životu, k jeho hodnotám, neúcta k práci, k lidem, včetně vlastních rodičů, různé formy násilí a vandalismu. Současně nemůžeme nevidět, že příčinou těchto jevů bývá často špatný příklad dospělých. Podcenit nesmíme ani vlivy kapitalistického světa.“⁴⁵

Na stránkách Jihočeské pravdy vycházel v roce 1986 seriál reportáží o negativních jevech mezi mládeží nazvaný Krok k dospělosti?. Cyklus byl věnovaný záškoláctví a kriminalitě, nalévání alkoholu mladistvým, šikaně a toxikománii. Na tento volný cyklus navázala počátkem roku 1987 celostránková beseda v sobotní příloze nazvaná Ve střetu s paragrafy, která reflektovala problematiku z hlediska školství, SNB (Sbor národní bezpečnosti), soudů, SSM, aj. Po 14 dnech následoval další celostránkový článek I mládí má své stíny, doprovázený fotografií strakonického punkera. Článek se zabýval jedinci, kteří „podléhají vlivu buržoazní propagandy a ideodiverznímu působení nebo se zhlédli ve vyznávání

⁴² Proč není kam jít?, skupina ZNC, URL: < <http://www.hlasite.eu/text-pisne/znouzectnost/26517-procnenikamjit>>

⁴³ Jihočeská pravda, 1.11.1986, ročník XLII., č. 258, Mladí a víkend ve městě, str. 5

⁴⁴ Vycházím ze série článků z Jihočeské pravdy, které popisovaly situaci v krajském městě. V městech okresních byly možnosti podstatně menší.

⁴⁵ Jihočeská pravda, 30.1.1987, ročník XLIII., č. 24, I mládí má své stíny, str. 9 víkendové přílohy

pseudokulturních směrů typu PUNK“.⁴⁶ Takových jedinců není, dle autora článku, mnoho, ale nelze je přehlížet. V textu se dále hovoří o případech vandalismu, na které plynule navazuje příklad dvou učňů, kteří se netajili před spolužáky tím, že poslouchají Hlas Ameriky a Svobodnou Evropu. Po vysvětlení co je to punk (zmíněno je i hnutí skinheads) následuje popis příčin - alkoholismus, nevyhovující výchova v některých rodinách, učilištích, školách a jiných výchovných organizacích, nedostatečné využití volného času, formální přístupy k mladé generaci, záporné vlivy asociálních part a kriminálních živlů, a zvláště ideologická diverze. To je již zmíněný poslech „štvavých“ stanic, které se na mládež snaží působit atraktivností pořadů se silným emocionálním podbarvením, kombinací módní hudby s politickými komentáři, výzvou k navázání telefonických či písemných kontaktů jako třeba „krylovky“ na přání. Článek, který hnutí předvedl jako negativní jev, měl poměrně značnou čtenářskou odezvu a v následujících měsících Jihočeská Pravda některé z nich v rubrice OHLASY uveřejnila.

Jiným článkem „Na aktuální téma“ byla diskuze pěti svazáků ze SEŠ v Kaplici s názvem Kam (ne)dojdou s průměrností?. Jak je patrné z názvu článku tématem diskuze byla průměrnost. Studenti se vyjadřovali ke školnímu kolektivu, který se snaží jedince zprůměrovat: „lidé nemají rádi, když je někdo lepší než ostatní“. Má to i své výhody: „člověk jen průměrný se nemusí bát, že v případě náhodného neúspěchu bude hned zatracován.“ Diskuze se dotkla i organizace SSM, která byla pro režim zodpovědná za socialistickou mládež. „SSM je dobrovolná organizace. Ale v prvním ročníku se nás nikdo neptal, zda se chceme stát členy. Prostě jsme všichni jako na povel vstoupili – průměrní, nadprůměrní, podprůměrní. (...) Dobrovolně povinný vstup samozřejmě nevzbudí v lidech nadšení. Nejde jen o svaz mládeže, ale i o jiné společenské organizace.“⁴⁷ Problémy plynoucí z takového přístupu se následně odrážely i ve výsledcích této organizace. Svazáci nebyli schopni se na ničem domluvit, nikdo neměl chuť se příliš angažovat, převládala celková pasivita, i když samozřejmě nelze zevšeobecňovat. Leckde se našli aktivní členové, kteří dovedli nabízených možností využít a stali se třeba pořadateli tanečních zábav, nebo zastřešovali jiné mládežnické aktivity.

„Vesměs ti lidi v něčem vynikali, proto vlastně i revoltovali, protože oni svoje já nemohli protlačit v tom světě: musíš bejt ve středu, nesmíš vyčuhovat, nesmíš

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Jihočeská pravda, 22.5.1987, ročník XLIII., č. 117, Kam (ne)dojdou s průměrností?, str. 9 víkendové přílohy

přečuhovat, jo je to tak, to byla takováhle doba.“ RH

4.10 Postihy rodičů

Režim se snažil na punkery působit různorodě. Preventivně výchovnými pohovory (viz další kapitolu), společenským tlakem a když ani to nepomáhalo byl vyvíjen tlak na celou rodinu. *„Voni chtěli někoho nachytat a nechtěli nachytat jenom nás, voni chtěli, aby se s tím svezla rodina, systém našeho starýho komunismu spočíval v tom, že chtěli dostat celou rodinu, aby to tam neklapalo.“ RH* To se mohlo uskutečnit pouze v těch rodinách, kde rodiče byli ve straně, či byli zaměstnání jako pracující inteligence v nemanuálních zaměstnáních. *„Ideologickou diverzi“, kterou byli nakaženy jejich děti, si tak zpětně odpykala i generace rodičů.*

„Voni měli strach. Voni měli strach vo práci. Tenkrát pak mámu vyhodili, protože vona dělala na vojenský správě účetní, a vlastně kvůli nám vona letěla. Ta chodila furt na kriminálku do Budějovic. (...) Ale nikdy nám to nevyčetli. Nejprv byli zlí, ale já myslím, že voni pochopili, že je to ten systém. Voni byli na nás našťvaný, ale víc byli našťvaní na ten systém co nehodnotí: ano, my jsme něco provedli, tak maj to říci nám, ale ne se mstít rodině. (...) Protože jsme nikdy nikomu nic nekradli, nešlo o kriminalitu, žádnou trestnou činnost. Proč by nás měli perzekvovat, kvůli tomu, že si nageluješ vlasy a žiješ si svým stylem? To je trošku takový nepochopitelný.“ RH

„Takže, jak to bylo v soudružských kolektivech zvykem, máma musela vyvodit z mého chování závěry a nasypat si popel na hlavu, takže to dopadlo tak, že mě jakože vyhodili z domova, ovšem dohlídli na to, abych šel bydlet k dědovi s babičkou, takže tam jsem následně bydlel víc než půl roku možná dýl, no a nějakým způsobem to soudruhům stačilo, aby jí jako nevyhlili úplně.“ MS

„Táta, ten kvůli tomu měl problémy. (...) chtěli ho vyhodit, ale že von uměl perfektně německy, a že se znal dobře s předsedou strany v ČSAD. (...) von jim dával hlasovat, kdo je pro, aby teda setrval na kamionu a kdo je proti. A většina byla proti a chtěla, aby v odešel, ale právě ten předseda toho stranickýho výboru, ten se ho zastal, tak moh zůstat. Protože von byl jako řidič dobrej a spolehlivej, po pracovní stránce neměl žádný problém, a všude se domluvil, takže kdyby von se ho nezastal, tak by šel někam k lopatě.“ DM

V této čtvrté kapitole jsme si ve zkratce představili dobu, ve které žili českoslovenští punks, a přiblížili si specifické projevy subkultury – hudbu, styl a způsob života v místních podmínkách a zároveň také represe, kterými se režim snažil punk potírat. Obecně lze říci, že subkulturu, kterou „kapitalistický“ svět dovedl včlenit do dominantní společnosti a ještě ji komerčně využít, československý režim nepochopil a odmítl jako neslučitelnou s ideály „socialistického“ člověka. Pronásledování a represe, tak paradoxně hnutí pomohly v rozšíření. Politizace také mnoha mladým lidem otevřela oči:

„Začalo to jednou velkou psinou všechno. (...) punková hudba, zjistil se styl voblikání, všechno todleto, a byla to prdel, jo? Prostě neskutečná sranda, jenže potom se do toho samozřejmě začali montovat policajti, jo, a potom vlastně z celého tohodle punku se vyvinula, mluvím samozřejmě sám za sebe, takovej ten doslova panickéj vodpor ke komoušům, policajtům a takový tý verbeži, jo? V podstatě, když si člověk, byť jenom šestnáctiletý uvědomil, že ho buzerují za něco, co je naprostá hovadina. Proč by ho za tohle měli buzerovat, jo? Tak tam se vyvinula vopravdu taková ta, dneska už je mi to jedno, nenávist, jo? K těmhle těm lidem prostě.“ JK

5. Punková subkultura v Písku

Písek je bývalé okresní město v jihočeském kraji, leží na úpatí Píseckých hor, protéká jím řeka Otava. Město má 30 tisíc obyvatel a po Český Budějovicích a Táboře je třetím největším městem v kraji. V městské kronice se zachoval popis místní mládeže z r. 1958: „Na výběrových školách mají stipendia (na technické zemědělské 600 Kčs měsíčně), jiní vydělávají – ale rodičům na byt a stravu

nepřispívají. Utrácejí: za kouření, parádu, lihoviny, atp. Vidíš je v kavárnách, hostincích, v tanečních zábavách. Jenom ne ve vzdělávacích a osvětových podnicích. (...) Nejhůře pak bývá při čajích a zábavách v hostincích. Pořadatelé tu bývají „krátcí“, veřejné napomenutí i hrozba neplatí. Chuligáni jim říkají. Jejich řeč se značně liší nejen od spisovné, ale také od obyčejné mluvy. Je propletena pojmy ze živočišné výroby („vole, bejku, kanče!“), ale také novými termíny. Ale to jsou konečně řidčí výjimky, jež postupem doby budou asi nahrazeny opět jinými výstřednostmi.“⁴⁸

V osmdesátých letech se na čaje v Písku chodilo stále. Konaly se v hotelu Bílá Růže a mezi mladými byly populární sety punkových písniček, které tam pouštěl M. Zemen. Další možností vyžití byly diskotéky v KD Jitex a později v nově postaveném společenském centru Družba.

„ ... se chodilo, že jsme byli mladý, ti nikde nenalili, tak se chodilo na čaje, na nedělní diskotéky, kde vobčas něco pouštěli, takovej blok. Mohlo se jezdit na zábavy, kde to bylo volnější, že jo, kdo moh, koho pustili z domu, no a začali jsme se scházet. (...) ze začátku to byla v podstatě muzika a parta stejně starejch kluků, který jako celkem neřešili žádný otázky, že jo? Scházeli jsme se, poslouchali jsme tu muziku.“ MS

Moji narátoři uváděli, že se s punkem seznámili v rozmezí let 1980 - 1982. Každý z nich prožil první kontakt skrze hudbu, prostředkovanou deskami z kapitalistické ciziny (Ramones, Sex Pistols, 999), poslechem rádia (pořad Větrník na stanici Vltava, zahraniční stanice) a sledováním německé televize. Desky se zajímavou muzikou si každý sháněl podle možností - černá burza, kamarádi, vstřícní rodiče (dva z mých narátorů měli otce, který jezdil s kamionem do zahraničí). Na první poslech vzpomínají dodnes.

„Bylo mi nákejch 13 let, a tenkrát syn školníka, kde já jsem hrál pinčes, se jmenoval Petr Bakaléros, [smích] byl to takovej malej kluk a dotáh tam starej kazeťák s nahrávkama Sex Pistols. A to bylo, jak bych to řek, to byla rána do hlavy, jo, a od tý doby jsem se vez. (...) Nosil kazeťáček, půjčil mi to tenkrát no a to byl konec, no. Začal jsem se po tom pídit, potom jsem si zjistil, že na Londýně vysílá John Kelway, jo, poslech jsem dál, potom jsem potkal jednou Fruťáka s Pokčou, no a bylo to.“ JK

⁴⁸ Prášek, Jiří: Písecké XX. Století, Nakladatelství J&M, Písek, 1999, str. 113

„Ale prostě ty Ramones, ten rychlej rockenrol bez nějakejch sól, to prostě voslovalo všechny! No Ty bláho! (...) a ta deska, to byl soustruh, tak vlastně z ní nezbylo nic, za ten den, tenkrát jí měl pučenou, pozor! To jsme měli pučený jenom jeden den! My jsme, za tu sobotu jsme si jí vyslechli snad vosumkrát, desetkrát, prostě, říkám: No to je bomba! [Aj ou lets gou!] No, ježiš šmarjá!! No fakt něco nádhernýho!“ PR

„Když v rádiu vod rána hrajou Ivetu od Korna a najednou člověk slyší Ramones a já jsem pak hnedka dostal ještě nahrávku od AC/DC a do tý doby [Iveta, tatata-tatataá] jo? tak najednou musíš zjistit, že je to taková darda! Pro to co se to tady dělo a najednou [Aj ou lets gou!] [smích] A v tu chvíli tě to musí dostat! Joo! To je energie, mě totiž začala brát ta energie. Prostě tahleta muzika a začal jsem se vo to zajímat. A začal jsem jezdit na burzy, vyměňovat, a to byl prvopočátek, ten impuls.“ RH

V Písku fungovala parta poslouchající punk velmi záhy, už v r. 1977. Zpočátku poslouchali pouze pořad Větrník, kde získali prvotní informace. O dva roky později se dozvěděli o výměnných burzách v Praze, kam pak pravidelně jezdili. Získat originální desky se dalo různými způsoby. Dost nebezpečnou možností bylo soutěžit na Rádiu Londýn.

„V průběhu roku 1980 sdělil Řeňč Karlu Literákovi, že vyhrál v soutěži kterou pořádalo Radio Londýn LP desku DAMNED 3. Při této příležitosti sdělil Literákovi i vysílací časy. Od Literáka se pak o tomto dověděli zbývající členové party. Vysílání poslouchali pak Suchý s Křížem, Literák s Markem a i další příslušníci skupiny. Pravidelným poslechem se však zabýval Suchý a Literák, který také navázali písemný styk s uváděnou vysílací stanicí a konkrétně s jejím redaktorem Johnem Kelweym. Literák obdržel od Kelweye také písemnou odpověď, byli jim také zahrány požadované skladby a Literák navíc obdržel 3. časopisy.“⁴⁹

„Ta Studánka vzadu, tenkrát tam dělala pani Pokorná, a vopravdu jsme tam pěkně zatopili, přinesli uhlí, atd. Takže jsme byli vzadu za zavřenejma dveřma (...) takže tam to bylo perfektní, že vlastně my jsme tam měli i rádio, že třeba jsme poslouchali v neděli Londýn, to bylo punkové okýnko Johna Kelweye. Jo to bylo fajn. Tenkrát dokonce Dušan Suchejch tam vyhrál desku. Tenkrát mu poslali desku.

⁴⁹ Spis „Otava“, str. 14, URL: < <http://www.punk.cz/index.asp?menu=1852&record=10134>>

(...) Poslal dopis a vyhrál, byl vylosovanej a poslal mu tenkrát desku Rocket to Russia – Ramones. Po prvně v životě si viděla originál desku vod EMI. Takže supr, jo! Von jí vyhrál, samozřejmě to bylo zkontrolovaný, zcenzurovaný, prostě StB Český Budějovice atd. Ale dostal jí do ruky, což bylo pěkný, ale plakáty už ne. V tom byly plakáty, ten člověk, John Kelway, mu psal, že mu posílá plakáty punkovejch kapel z Londýna a byla tam jen ta deska.“ PR

S touto „první“ partou se postupně dali dohromady i moji narátoři a začali se scházet. Bývalý signální svazek „PUNK“, ze kterého pochází stránky z citovaného materiálu, uvádí v r. 1982 jako členy skupiny 9 lidí plus dva nepravidelné, kdežto o rok dříve to bylo 6 lidí. Dělali to co všichni mladí lidé: studovali nebo chodili do učení, vyměňovali si nahrávky, poslouchali oblíbenou muziku, a jezdili na zábavy. Parta si říkala „Písecký krysy“ (PIA RATs)⁵⁰ a měla i svůj symbol, který můžeme vidět na dobovém snímku.

„Tak já jsem se s nima scházel i přes tejden, voni byli v Písku, Dušan Suchejch a Literák, voni jezdili někam do školy do Volyně nebo kam. A to jsme chodili do

⁵⁰ PIA bylo označení SPZ píseckého okresu. Poznámka M.S.

Olympie, tam vždycky na dvě - tři piva. (...) No a tam jsme se vždycky domlouvali, kam vyjedeme.“ DM

„Při dokumentaci uváděli, že jsou přívrženci punkrocku, že se jim líbí hudba. Spínací špendlíky, řetězy a různé další symboly nosili proto, že je nosí představitelé punkrocku na západě, ale i proto, že chtěli vyjádřit svůj protest proti tomu, že v ČSSR nejsou podobné punkrockové skupiny. Na Západě se jim líbí, že tam mládež není omezována ve svých projevech, mohou otevřeně hlásat své názory, což v ČSSR nelze. Karel Literák ve své výpovědi uvedl, že svým jednáním sledoval protest proti současnému způsobu života v ČSSR a demokracii zde. Se všemi jmenovanými bylo provedeno preventivně rozkladné opatření formou pohovoru operativy.“⁵¹

Co to byl ten pohovor operativy? Šlo o to, že Veřejná Bezpečnost se nestarala pouze o bezpečí veřejnosti, ale i o veřejnou kázeň, a o to, aby živly nepřátelské československému zřízení, představované stranou, nenabili vrchu. Složky Bezpečnosti ovládaly skrytě soudní moc a vymáhaly socialistickou kázeň. Síly bylo používáno výjimečně, přestavovala spíše hrozbu. Práce s mládeží byla specifická. Mladí lidé jsou snadno ovlivnitelní a proto je třeba je chránit před vlivem ideodiverze (rozumí se vliv myšlenek ze západu - pozn. M.S). StB se zaměřovala na členy církví a sekt, na zahraniční studenty z kapitalistických států a jejich tuzemské kamarády, na mládežnické organizace, kde mohli působit bývalí členové potlačených organizací (Junák, Skaut, aj.), na mládež poslouchající „štvavé“ stanice, na všechny, kdo měli kontakt s kapitalistickou cizinou, atp. Důležité bylo získat spolupracovníky z řad mládeže a vytvořit tajnou síť. S její pomocí pak šlo plnit vytčené úkoly ve výše uvedených skupinách, zabránit srazům tzv. volné mládeže, či přerušit nelegální koncert aj. Tajný agent byl také příčinou založení již zmiňovaného spisu Otava:

„Agentem SOŇA r.č. 021096 byl dne 12.9.1986 získán poznatek o tom, že získal sešit příslušníka základní služby, kde je popisován průběh vojenské služby, konkrétně pyroskupiny VÚ 3755 Chotěboř-Bílek, jakož i fotografie, kde v její dolní části byl nápis „PUNKS not DEAD“. Z druhé strany fotografie byly nápisy punkrockových skupin se západních států jako např.: „SEX PISTOLS“ „DAMNED“ apod.“⁵²

⁵¹ Spis „Otava“, str. 14

⁵² Tamtéž, str. 1

Tento spis byl založen a veden vojenskou kontrarozvědkou, která ovšem fungovala podobným systémem jako StB. V plánu opatření se dozvídáme, že materiály o vojínu Bakalerovi byly vyžádány od KS SNB ČB (Krajská správa sboru národní bezpečnosti České Budějovice) – nesvazkový signál Punk a signální svazek Punk - z kterých jsou uvedené citace, a o pomoc bylo požádáno Okresní oddělení StB (O - StB). Na vojína byli nasazeni agt. SOŇA a STELA.

Další již neutajovanou formou „prevence“ bylo působení na jednotlivce či skupinu osob pomocí jejich okolí, tj. kolegy z práce, ze školy, ze SSM, známými, příbuznými aj. Šlo o výchovný účinek společnosti. Mezi tyto formy iniciované či organizované StB patřily⁵³:

- projednávání protispolečenského jednání osoby na schůzích odborových, mládežnických aj. organizací a orgánů
- pohovor - beseda operativního pracovníka s osobou ve jménu orgánů StB
- besedy s osobami z řad mládeže uskutečňované vedením podniků, závodů, společenských organizací z iniciativy orgánů StB
- výchovné působení na osobu prostřednictvím tisku, rozhlasu a televize
- výchovné působení na osobu v průběhu vyšetřování

Pohovor, nebo také již zmíněné preventivně výchovné opatření (PVO), byl řešením pro „přivržence“ punkrocku v Písku. Vzhledem k tomu, že se nepoučili a ve „vyznávání“ punku pokračovali i nadále, byli stále pod bedlivým dohledem O-StB Písek. Tady jsou vzpomínky na jinou formu „výchovy“ - besedu s rodiči, která proběhla v roce 1983:

„Já vim, tenkrát poprvně co bylo setkání, to byl ještě Literák, Bakča myslim, Radek Marků a tadleta partička, Čukís, jo? To jsme měli setkání, nějaký nadporučík Marek, svolal nás a rodiče, a měli jsme setkání my, jako punkáči s rodičema, s policajtama. Prostě tam měli placky a nějaký takový nesmysly co nám sebrali. Tak to ukazovali rodičům, jak chodíme, prostě chtěli ty rodiče jako vostrašit, vlastně nám dělali bububu, ještě s náma nic nedělali.“ DM

Ovšem přes veškerou péči jež jim věnovala StB parta rostla.

„Během snad pár měsíců jsme se dali dohromady ještě s Pokčou, Fruťák, ne? Ty jsem potkal, začal jsem se s nima scházet, dostali jsme se k těm klukům co tady byli vo chvílku před náma, to byli Literák, Dušan Suchý, ne? vlastně Bakča, no a

⁵³ Vaněk, Miroslav: Ostrůvky svobody, Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia Praha, 2002, str. 280

najednou to byla jedna velikánská parta. A přibírali se další, další, další, až nás tady bylo 30? 20? tak mezi 20 - 30. No vono takovej ten základ, to bylo asi 20 lidí. Potom někdo přicházel, někdo vodcházel, bylo to asi takhle no.“ JK

V září roku 1984 byl signální svazek PUNK obnoven, aby byla mimo jiné zaznamenána rok stará událost dokládající „propagování“ fašismu. Hákový kříž byl původními anglickými punkery použit z důvodu čisté provokace, hnutí jako takové se k fašismu a jeho myšlenkám nikdy nehlásilo. Ovšem spojení punker = fašista se stalo pádným „argumentem“ v rukou československé Bezpečnosti.

„V červenci 1983 se přívrženci PUNKU sešli v restauraci „Studánka“ v Písku. Po požití alkoholu při cestě z restaurace do soukromého bytu Zdeňka Šindelky vykřikovali fašistické pozdravy „Sieg Heil“. Toto vykřikoval Petr ERLICH.“⁵⁴

„To bylo po cestě, když jsme šli roztahaný jak hadi, to si pamatuju doteďka, a šli jsme od Studny jako směrem k Olympii, jo a šli jsme po silnici, možná někdy nad ránem, jo a bylo nás 10? 15? byl to had sto metrů dlouhej, jo? Všichni úplně na hadry. Tak co si kdo pamatoval? Tam jako.. to bylo docela zajímavý. (...) my jsme šli tenkrát v půlce, nevěděli jsme co se tam dělo. No jo, jenže někdo to prásknul, začali si pro nás jezdit po školách, jo? To už potom, začalo velký vyšetřování. Voni byli úplně nemohoucí z toho, že nemůžou přijít na to, kdo to byl, tenkrát potom to něk vyšetřili. (...) Na základě tohodle, vlastně začalo i takový to vyšetřování, už se začalo takový ty, policajti na školy, jo? kdes byl, cos tam dělal, a jaký máte vedení, a koho podporujete, no a potom začali takový ty běžný výslechy, jo? A potom už v podstatě po nás šli dost.“ JK

Podle vyprávění narátorů a studia zmíněného spisu, policisté v roce 1984 - 5 začali punkery stíhat. Již nepostupovali formou pohovorů a výstrah, ale společenských postihů. Pravidelné výslechy, konstrukce obvinění na základě, kterých se vyvozovaly důsledky. Velmi záleželo na tom, zda člověk už pracoval nebo ne. Údajné protispolečenské jednání bylo v podobě obvinění hlášeno na vedení škol a do organizací SSM.

„(...) jsem byl svazákem taky, vlastně to bylo automatický, že ti dali svazáckou průkazku. Jenomže kvůli tomu jsem měl zas potíže, když už jsem nastoupil do práce voni tady v Písku mě potom z toho svazu mládeže vyhodili, (...) a to jsem šel za předsedou SSM, tak mi tam domlouvali, že prostě nemůžu bejt na jedne straně v

⁵⁴ Spis „OTAVA“, str. 17

komunistické organizaci a na druhé straně ve fašistické, tak že mi musí dát činnost jako práci svazáckou, kterou bych odčinil hříchy, nebo co, já nevím. Tak mi dali, že budu vylepovat nástěnku. Tak jsem se na ní došel podívat a tím to skončilo.“ DM

„Nikdo se se mnou nebavil. Nejdřív jsem byl asi na dvou výsleších předtím, na fízlárně, (...) SSM, tam byl taky takovej debil, tam jsem si taky votevřel hubu, nechal jsem ho a vodešel, (...) no a když jsem přišel na školu, tak mi oznámili, to si pamatuju doteďka, hanobení hlavy státu, propagace západní kultury a propagace fašismu. A ádié. Měl jsem to na minutu! Hm. V životě jsem nebyl u soudu, nic. (...) Jako potkat svojí bejvalou třídní, to byla svině! (...) Takže vlastně v půlce čtvrtáku někdy před pololetím jsem vyletěl. Na hodinu!“ JK

„(...) mě vyhodili ze SSM a vyhodili mě i ze školy. To bylo ve třetáku, ale vyhodili mě měsíc před zkouškama, závěrečnejma. (...) To bylo za propagaci.. já tam měl vyloženě hanobení rasy, propagaci fašismu, hanobení rasy a národů. Tenhle ten paragraf mi řekli, že mě za to vyhazujou, že jsem .. že se stýkám s fašistama a že máme soudní spory... Todle proti mně vedl nákej Měchura, tenhle ten spor, to byl hlavní svazák, (...) A ten mi řekl, že propaguju fašismus, rasismus, a já jsem mu řek A jaký pro to má důkazy? To mám z kriminálky. A já jsem mu říkal: No a já jsem byl někdy obviněnej? Von říkal: No to ne. Tak jaký máte jako důkazy, že to dělám? Protože podle zákonů tehdejší doby, když někdo není obviněnej nemůžeš vo něm mluvit jako vo vobžalovaným. No do toho ti nic není! Jsi vyloučenej a vypadni! [smích]“ RH

Ani po vyloučení ze školy a ze SSM punkeři své „podvratné“ činnost nezanechali, a pokračovali ve svém způsobu života i nadále ovšem už v zaměstnání.

„Nastoupil jsem do Jitexu jako seřizovač, (...) a takže se chlástalo dál, ale už na mě nikdo nemoh [smích] Tak. Jo? Mě to bylo úplně jedno a chytil jsem se tam docela slušně, a potom začal takovej ten normální život. Jezdili jsme pořád na zábavy a pořád se chodilo všechno tohleto (...)“ JK

Poslední citace z tajného spisu dokládá, že punkerů, kteří to o sobě ani nevěděli, bylo tehdy v naší společnosti daleko více:

„Skupina PUNK se řídila programem, který spočíval zejména v tom, že přívrženci hnutí se aktivně nezapojují v zaměstnání do různých akcí a neplní normy na 100 %. Do SSM či jiných společenských organizací vstupují pouze z donucení a v

tomto případě jsou pouze pasivními členy.⁵⁵ Paradoxně právě socialistická pracovní realita odpovídala policisty popsánému „programu“.

„Na tři směny, to znamená, že noční se prochlastala, jo? [smích] Jo? Vona potom se začala prochlastávat i vodpolední, takže jsme pracovali na ranní. [smích] Potom už jsme na některý směny ani nechodili, ale co nám mohli, nic! Říkám jelo se dál, jenomže tenkrát samozřejmě dělnická třída to byli všichni. (...) Dělalo se, dělalo se zvesela, budoval se socialismus (...) Ale i v práci tam člověk přišel k jiné sortě lidí, jsme byli na dílně všichni stejného věku jak já. Nikdo punkáč. Já byl s klukama, jeden větší antikomunista než druhý, jo? a to myslím beze srandy. Tam byl kluk, kterej v podstatě předsedu celozávodního výboru neustále posílal do prdele slovy Ty zasranej komouši! [smích] A nemoh mu nic! [smích]“ JK

Ovšem nebyla to pouze státní policie, která se o partu píseckých punkerů zajímala. Jak jsem popsala už v předchozí předchozí kapitole, různých stupňů represe se mohli nadít od kteréhokoliv příslušníka VB, jak se můžeme dočíst ve Sdělení VONS č. 737 z roku 1988:

„Je všeobecně známo, že stoupenci hnutí punk jsou v Československu různými způsoby zavražďování a pronásledování. Veřejná i Státní bezpečnost se snaží toto hnutí omezit a jeho příznivcům znepříjemňují protiprávními metodami život. V Písku se punkové např. neodvažují do středu města, při setkání s hlídkou VB jsou často předváděni na oddělení VB, která jim v rozporu se zákonem odnímá odznaky, kování z oděvů a náušnice, většinou stříbrné. Při různých příležitostech jsou podrobováni opakovaným výslechům. Všechny akce řídí Státní bezpečnost.“⁵⁶

Podle narátorů bylo toto odnímání píseckou „specialitou“. Náušnice vytržená z ucha, kožená bunda (!) nebo zabavený stahovák, který stál v té době 200 korun (pro srovnání sud piva 170 Kč), nebyly výjimkou. V Písku byl populární krámk Hanky - Panky na Rákócziho třídě v Budapešti, kde se dalo koupit punkové oblečení, plakáty a různé doplňky. Tip na něho dostali asi od pražských punků a jelo se. Ovšem právě výletu „za nákupy“ policisté využili k odebrání pasů pod záminkou emigrace do Rakouska. Získat pas nazpět nebylo vůbec jednoduché.

„Jenomže tam jsem byl asi 2x, pak mi sebrali pas. Přišli, zazvonili u bytu, ted' jsem viděl ty soudruhy už známý. V ruce papír, jo? Abych jim dal pas. Tam mi dali nějaký rozhodnutí. Pamatuju si, že „Odvolání nemá odkladného účinku“, tam bylo

⁵⁵ Tamtéž, str. 16

⁵⁶ Sdělení VONS č. 737, Praha 17.3.1988, URL: < http://www.vons.cz/data/pdf/infoch/INFOCH_06_1988.pdf >

napsáno, jo? Jsem musel pas vodevzdat hned. Bylo mi vysvětleno, že špatně reprezentuju naší republiku v zahraničí. A pak nějak jsem si vzpomněl (...) nevím po dvou letech, (...) jsem tam šel jestli by mi ten pas nevrátili? Jsem byl překvapenej (...), že byl svolnej, ten soudruh tam, že by mi ho vrátili, ale ať přijdu, druhej den. Tak jsem přišel jenomže už tam na mě čekali. Zavolali estébáka ze Zeyerovky (sídlo písecké StB-pozn. M.S.), a ten mi tlačil špalky do hlavy asi dvě hodiny nebo tři, když s nima budu spolupracovat, že mi ten pas vrátí, z toho nakonec vplynulo, jo? Tak jsem jim řek naschledanou“ DM

„(...) jsme s klukama nikdy neuvažovali nad nějakou emigrací, vůbec! Sebral mi pas, že moje cestování do ciziny by ohrozilo vnitřní bezpečnost státu. To bylo odůvodnění! A pozor! Ještě tam byl dodatek! Odvolání nemá odkladný účinek.“ PR

Co píseckou policii určitě netěšilo byl fakt, že parta místních punkerů se přes veškerou péči ze strany bezpečnostních složek nemenšila. Sice někteří již odešli na vojnu, ale objevuje se nový dorost okolo těch, kteří zůstali.

„Většinou to skončilo tím, že voni vodešli na vojnu. Voni vodešli na vojnu a přišli zas další, mladý, a já na vojně nebyl, já jsem dostal modrou knížku, takže já jsem je vodved vždycky a další pankáči, mladý, zas přibyli. Takže to byl Danglár, a Pec-ka a tidleti, to se pak střídalo. Pak přibývali mladší a mladší. Ale vodved jsem vojáků dost. Na vojnu, na rozlučku jako.“ DM

Příčinou konce původní party PIA RATs, nebyli policisté, ale vojna. V období mezi roky 1985 - 89⁵⁷, kdo si „nevyběhal“ modrou knížku odcházel v jarním nebo podzimním termínu k odvodu. Dva roky na vojně byly obvykle považované za ztracené. Velmi záleželo k jakému útvaru se kdo dostal. Někdo zažil dva roky nudy, jiný byl i na vojně za svou příslušnost k punku sledován (viz. spis Otava). Vojáci byli na vojně vystaveni šikaně a jiným negativním vlivům, které je samozřejmě dále formovaly. „Škraloup“ v kádrových materiálech se s nimi táhl dál a stále ovlivňoval jejich život.

„Já byl s feťákama a s takovejhlema lidma, jako pro mě nepředstavitelný, a oni mě tam prdli schválně, ještě mi ukazovali papíry, že jsem tam měl napsaný, že jsem fašista a takovýhle věci, takže oni mi schválně poslali i papíry takovýhle, aby tam na mě pohlíželi jako na takovýhleho člověka. Takže voni se svým stylem takhle pomstili. Na tý vojně ono to fungovalo divně... je to těžký takhle vysvětlovat, ale

⁵⁷ Uvedené období platí pro mé narátory. Poznámka M.S.

když přijde člověk z vycházky a sedí ti na kavalci dva kusani, který ti sebrali tkaničky, aby si píchali do žil, tak takhle to u mě fungovalo každé den. A vono bejt tam 2 roky s takovýma volama, když to řeknu, to je průser. Tak takhle voni nás chtěli jako zlomit.“ RH

„Povedlo se jim spíš, že se člověk vrátil z vojny opravdu naštvanej. Je to divný, že to říkám takhle, když se vrátil Šišnák, tak ten se 2 roky z toho dostával. Protože tomu na vojně vymlátili všechny zuby. Když se vraceli starý z vycházky, tak dostával přes držku, a tak mu vymlátili přední zuby. A ten, jakmile přišel z vojny a viděl vojáka, jako lampasáka, tak ho hned šel napadnout. Prostě se dostali na útvary, kde byli opravdu debilové. Takže tam ta agrese vzrostla“ RH

„Já si myslím, že vojna to byla taková ta brzda pro všechny mladý lidi. Tim šikanem, tou demagogií tam, kdo se vracel z tý vojny, tak už bych řek, že byl poznamenaněj. (...) Znechuceněj, prostě a čekal vlastně další období.“ PR

Dva roky jsou dlouhá doba. Důvěra mezi starými a novými členy party se v některých případech nenavázala, chyběly společné akce. Někdo se již do města nevrátil, jiní se osamostatnili, oženili, založili rodiny, začlenili se do běžného života. Období, kdy se písecká parta omladila, odpovídá zhruba druhé punkové vlně (viz rozdělení ve čtvrté kapitole). Mladší členové se od starších zřetelně odlišovali svým přístupem.

„(...) po tý vojně, jsem přišel na Studánku, a mě třebaš tidleti kluci jako byl Máček, a D anglár, Miky, já jsem s nima dětství neprožil! (...) Voni vlastně ani neposlouchali tuhle muziku. Oni poslouchali hardcore tenkrát, (...) prostě ta stará parta, tam už nikdo nebyl. Já tam sám sedět nebudu. Nebo ne sám. Prostě ne. (...) A jak říkám: já jsem jim nevěřil!“ PR

„Ale nicméně co jsem se vrátil (z vojny - pozn. M.S.), potom už v tom vosumdesátym sedmým a vosumdesátym osmým, jak jsem už jezdíval do Písku zase z Prahy, tak tam bylo hodně silný hnutí, hodně novejš lidí přišlo, a to bylo zlatý v období. (...) Ty lidi se začali víc zajímat, jo? Víc si vyhledávali věci, byli jako aktivnější, rozjeli se práva zvířat, jo? Rozjela se spousta, spousta věcí a ta původní parta, tak to byly fakt lidi, který víc chodili do hospody a vedli kecy a tak. Ale ti mladší už jezdili na demonstrace a jako mladší, tam byl věkovej rozdíl dejme tomu 4 - 5 let, ale ti už byli aktivnější, ti už do toho nastoupili s tím, že se něco děje.“ MS

Písečtí punkové byli stále pod kontrolou místní pobočky StB, která je

průběžně sledovala a vyslýchala. Když nepomohl tlak společenských skupin, snažili se policisté zastrašit stoupence punku jinak. Při pravidelných výsleších sbírali informace, které potom mohli dále použít.

„Hlavně si monitorovali, kdo se s kým kamarádí, aby jim zapadali ty střípky do sebe, vlastně je to jednoduché, zmáčknou pár kluků, řeknou: s kým se kamarádíš? a ty nemůžeš říct, že nechodíš do školy s tímhletem, stejně si tě vyfotili, takže lhát nemá cenu, no a pak ty další výslechy to chtěli o čem se kdo baví, co kdo má proti režimu, starý desky jako Kubišový, blbosti vesměs.“ RH

„No voni, prostě neměli čeho se chytit, sebrali každého z té partičky, jo? Do Družby, co jsme chodili. Tak si zjistili, kdo tam chodil, jo? Pak postupně je vždycky sebrali, naložili, odvezli do Zeyerovky a tam dělali výslechy. A z toho vyplynulo koho asi tak chtěj dostat nebo vodsoudit.“ DM

Na základě výpovědí z let 1985 - 1986 bylo v lednu 1987 vzneseno obvinění:

„ (...) že oba obvinění opakovaně po delší dobu před větším počtem osob pohoršlivým způsobem hanobili členy KSČ, protože jsou stoupenci socialistického společenského a státního zřízení. Takovým jednáním naplnili ve všech zákonných znacích skutkovou podstatu trestného činu hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 198 písm. b) trestního zákona.“⁵⁸

„Nakonec nás teda vodsoudili s Honzou, se Sidem, v sedmavosumdesátym roce nějak. (...) Uvařili to jen tak. Tam přinesli každému něčí výslech, kdo co řek. Takhle to ukázali, hele ten vypověděl takhle, jo? To si sepsali někde tam vedle v kanceláři, tomu udělali bububu, když to nepodepíšeš, nevypovíš stejně jako von. Na ně! Že někde v restauraci vykládali vo komunistech, že stejně už dlouho u moci nebudou, že budou lítat jako sateliti. Já, když mi to tam četli, co jsem já jako vyprávěl v tej restauraci, tak jsem nevěděl jestli se tomu mám smát, nebo... když jsem to od nich slyšel poprvně, ... že komunisti budou lítat jak sateliti!“ DM

„J. Kolář byl odsouzen na šest měsíců s podmíněným odkladem na dva roky, D. Matějček k nápravnému opatření (strhávání 15 % platu, zákaz požívání alkoholických nápojů a zákaz restaurace Družba po dobu 10 měsíců). V odůvodnění rozsudku se při hodnocení důkazů dokonce uvádí, že "vyjadřovali svůj negativní vztah k socialistickému zřízení", takže je zřejmé, že důvodem jejich odsouzení bylo vyjadřování kritického vztahu ke společenským poměrům. (...)

⁵⁸ Obžaloba na J. Koláře a D. Matějčka, URL: < <http://www.punk.cz/index.asp?menu=1852&record=9698>>

Okolnosti zahájení trestního řízení a jeho průběhu svědčí o jeho účelovosti: smyslem trestního postihu bylo zastrašit stoupence punk od další účasti v tomto hnutí. Šikanování punků v Písku pokračuje i v poslední době.“⁵⁹

Jako zajímavou shledávám skutečnost, že obětí procesu se stal člověk, který nebyl na vojně. Mohl tedy kontinuálně působit v partě jako „stmelující“ prvek (toto se vztahuje pouze na DM, druhého odsouzeného nemohu posoudit). Jako jediní byli odsouzeni za hanobení národa rasy a přesvědčení. Později byli odsouzeni i jiní lidé z okruhu party, ale tresty byly uděleny za jiné přečiny, obvykle majetkového charakteru. Smutnou obětí se v tomto případě stal odvážný Roman Předota. Byl odsouzen „k šesti měsícům podmíněně odloženým na rok, za tr. čin křivé výpovědi, neboť při vyšetřování potvrdil, že J. Kolář a D. Matějček hanlivé výroky pronášeli, zatímco u soudu to popřel.“⁶⁰

„A vod tý doby, co jsem tedkon zjistil v těch seznamech, jsem s Honzou, se Sidem vedenej jako třetí stupeň nebezpečnosti pro republiku. Prostě potřebovali to tady nějak potříít, no. Tam u soudu si pamatuju, ten Srňák, ten Předota, ten si tu svojí výpověď, po tom co vypovídal na policajtech rozmyslel, že jako to bylo vykonstruovaný. Tak řek u soudu, že s tou výpovědí, co tam jako říkal v tom přípravném řízení, že s ní nesouhlasí, že chce vypovídat jinak. Jenomže voni nás nakonec vodsoudili na základě těch vostatních výpovědí, takže jeho potom ještě soudili, že měl křivou výpověď.“ DM

Ani vykonstruovaný proces příliš partu nerozbil. Stále jezdili na víkendy mimo město. Na vesnicích hrály zábavové skupiny (Parkán, Brutus, Extrakt, Bonpari aj.), jedinou punkovou kapelou na jihu Čech, která měla povolení legálně hrát, byli strakoničtí Telex. Na zábavách se člověk seznámil s lidmi z jiných regionů, s kterými se pak vzájemně navštěvoval.

„My jsme jezdili a hodně se kámošili s lidma z Plzeňska, z Tábořska, ze severu, nevim, z Ústí nad Labem, jezdilo se potom na Žatec, Dětvák z Ústí nad Orlicí, takže všichni jsme se takhlenctak znali, ale minimálně se jezdilo do Prahy. Spíš jsme jezdili po těch svejch kámoších mimopražskejch jsme drželi dohromady, (...) voni řešili trošku jiný problémy, takže tady s Pražákama nikdo ňák moc nekamarádil. Jo, jezdilo se na Plexis, Mrtvý miminka a tak, ale, takový kamarádi jako třeba s Plzeňákama nebo Strakoničákama, nebo Budějčákama, to jsme s

⁵⁹ Sdělení VONS č. 737, Praha 17.3.1988, URL: < http://www.vons.cz/data/pdf/infoch/INFOCH_06_1988.pdf>

⁶⁰ Tamtéž.

Pražákama nebyli.“ MS

Na zábavě bylo možné potkat různé lidi. Kdo měl zájem, tak se seznámil i s členy opozice.

„No a vždycky jsme přijeli vlakem, došli jsme dalších pět, deset, patnáct kilometrů do té vsi, kde se hrálo, no a deme tam do hospody, koukáme venku stojí auto s plzeňskou značkou, říkáme: [Áááá] Je tady Rampich, protože je tady auto s plzeňskejma estébákama. Jo? Rampich von byl chartista, docela docela činnej, no a jako takovej byl dost sledovanej.“ MS

„To člověk přišel do styku s tima lidma, takhle co jezdili na ty akce. Různý lidi tam jezdili, z Charty, slovo dalo slovo, a člověk pak už vodebíral Voknoviny a tam už vlastně psali co se dělo v republice, pak bylo Několik vět a takovýhle no.“ DM

V druhé polovině 80. let česká společnost dávala více najevo svou nespokojenost s režimem. Svou roli samozřejmě sehrály negativní jevy popsáné ve čtvrté kapitole, ale hlavní příčina byla v Sovětském svazu. V březnu r. 1985 byl zvolen do funkce M. Gorbačov, který nastartoval ekonomické a společenské změny v SSSR, ale hlavně politiku nevměšování se do vnitřních záležitostí zemí socialistického bloku. Od jeho návštěvy v r. 1987 si lidé slibovali, že se vyjádří k srpnu 68 a odmítne současné vedení KSČ vzešlé z těchto událostí. To se ale nestalo. V reakci na tuto návštěvu vznikla písnička Míša od skupiny E!E:

*Každá země, kde se moc mluví o svobodě je podezřelá,
tam, kde se furt musí vyřvávat:*

*My jsme národ, my jsme národ svobodnejch lidí,
tam se chce mermomocí schovat fakt, že se svobodou je to tam pod psa
Hopsa hejsa pryč jsou můry, co nám nedávaly spát,
schválení jsme byli shůry, Míša je náš kamarád.*

*Ted' jsme zase pevně v sedle, kdo by nám chtěl židle brát,
ten je vedle jak ta jedle, Míša je náš kamarád.*

*Můžeš nadál směle křičet, my jsme národ, my jsme stát,
chartu pošlem do prdele, Míša je náš kamarád.*⁶¹

Lidé pochopili, že si musí pomoci sami. Nespokojenost a požadavky začali projevoovat veřejně. Masověji se navštěvovaly demonstrace, a velmi rozšířené byly petice, žádosti a dopisy adresované státním a stranickým orgánům. Jednou ze syste-

⁶¹ Míša, skupina E!E, URL: <<http://www.hlasite.eu/text-pisne/e!e/26878-misa>>

matically šířených petic bylo v roce 1989 i Několik vět.

„Několik vět to jo, to jsem roznášel, to jsem dával podepisovat. (...) Měli jsme jednoho známýho v Klatovech, jo? A tomu jsme vždycky to předávali, a ten potom lifroval ty podpisy, a to četli na Svobodnej Evropě, ty, kdo to podepsali. Tady lidí z Písku jsem sehnal dost. (...) To bylo konspirační, to jsem ti říkal, ne? v metru po schodech nahoru dolu po jezdících schodech, teď jsme si to předávali přes to (madla eskalátorů - pozn. M.S.), konspirativně, ten jel dolu nahoru, šup a pryč.“

DM

Petice žádala mimo jiné propuštění politických vězňů, ukončení omezování svobody shromažďovací, ukončení kriminalizování a pronásledování nezávislých iniciativ, odstranění cenzury a legalizaci nezávislých sdělovacích prostředků, změnu v přístupu k životnímu prostředí a veřejnou diskuzi nejen o něm, ale i o 50. letech, roku 1968 a normalizaci.⁶² Petici podepsalo 40 000 občanů.

„Ale voni potom v září mi sebrali a dali mi do vazby, jo? A zavřeli mi tam a pustili, ale to už byl připravenej nějakej proces, kvůli těm Několika větám udělali domovní prohlídku, jo? Prohledali všechno, garáž, sklep i byt. (...) Já doma měl spoustu věcí. Já to ňák čuchal, že přijdou policajti, tak jsem to dal známýmu (...) tam se mělo jednat vo to, že já jsem vod Charty tydlety protisocialistický tiskoviny pravidelně donášel do tý restaurace (Studánka - pozn. M.S.). ňák jednou za 14 dní a všem to tam ukazoval. Jsem zažil, že jsme vyšli z hospody a voni tam lezli po lešení, ty estébáci, a sledovali nás, co tam děláme. Měli tam asi taky náký svoje lidi, ty nás hlídali.“ DM

„přinesl do restaurace Studánka v Písku tiskovinu Několik vět a další tiskoviny, které zde dával číst přítomným osobám a poté prohlášení Několik vět dával přítomným osobám podepisovat. V daném případě se jedná o tiskoviny, které jsou protisocialisticky zaměřené proti ČSSR, tyto jsou vydávané Chartou 77, další tiskoviny jsou dováženy ze zahraničí. Tiskoviny dle výpovědi svědků přináší Matějček do uvedené restaurace nejméně jednou za dva měsíce.“⁶³

Společnost v roce 1989 se aktivizovala, lidé podepisovali petice, narůstal počet účastníků demonstrací, ale složky Bezpečnosti pokračovaly ve své práci i nadále a sledovali nepovolené aktivity.

„Několik vět jsme podepisovali, myslím, že u Žlutýho v bytě, když jsme tam jeli na

⁶² Petice Několik vět, Kronika, str. 1311

⁶³ Usnesení o domovní prohlídce, URL: < <http://www.punk.cz/index.asp?menu=1852&record=9698>>

koncert, byli jsme takhle podepsaný pod sebou (...) postupně si nás si nás zvali (Bezpečnost na výslech - pozn. M.S.) podle toho seznamu, Říman byl, Žlutej byl, a teď jsem čekal, postupně po těch lidech, se vždycky vozvali: Hele tak už jsem byl taky! jsem čekal, kdy to dojde na mě. Uklidil jsem si ubytovnu, vodnes jsem věci Frantovi do kanclu, říkám: Tady mi schovej todlencto! Jsem na řadě! No a pak se to zarazilo, protože už byl ten listopad a už dál nepokračovali. (...) Chtěli jsme škodit bolševikovi. Jo to byly takový štouchance, který samozřejmě ... v tom textu nebylo nic špatnýho, jo, to by z fleku podepsal každej. Ale tím, že z toho režim hysterčil, tak ještě, ještě vo to větší jsme měli radost.“ MS

Revoluce v listopadu konečně ukončila dlouholeté sledování punkerů v naší republice, a otevřely se nové možnosti. V Písku se to projevilo zejména velkým boomem nových kapel, které živelně vznikaly a rozpadaly se: Ztracené existence, Zamrzlý mozky, Funus band, Hey - Key, či Divoký západ⁶⁴. Společenské změny v 90. letech znamenaly velký zlom. Nové možnosti lidi rozdělily a každý šel dál svou cestou.

„Svět byl furt stejnej. Lidi seděli v hospodách, tam co seděli, víš co, nic se prostě nemění. Ale stalo se spíš něco jinýho. Stalo se to, že lidi.. ty stejný lidi, který se dřív měli rádi, tak vlastně začali se nemít rádi. (...) jak neměli koho mít jako nepřítel, ty lidi šli do sebe, čili blbost. A to byl takovej konec. Takže vlastně to byly takový poslední dva roky a pak už se nikdo z nás tak moc s vostatníma nestýkal.“ RH

⁶⁴ Brzák, Hauser, Machek, Moniquita, Necrocock, Raybeez, Rusák, Řezníček, Sáček, Sakala, Smráďa, Asi jsme byli z jinýho těsta!, Nakladatelství Tarantino a Čert, 2008, str. 92

6. Závěr

Tlak, který vytvářel komunistický režim svou represivní složkou měl ten efekt, že lidé naladění proti režimu (ať je k tomu režim dotlačil, či to byla jejich volba) měli společného „nepřítele“, společný cíl. Cítili se na „jedné“ lodi. Díky tomu spolu komunikovaly různé party, které se později názorově rozešly. Společnou řeč, tak dokázali najít i lidé, kteří měli pramálo společného a za normálních podmínek by se spolu „nebavili“. To vše mělo vliv na soudržnost a koherenci lidí. Prostor byl rámcově vymezen na ONI x MY, orientace v životě byla tímto schematickým vymezením usnadněná. Po revoluci se tento prostor rozpadl, party se rozdělily a lidé se „přestali mít rádi.“

Nebylo tedy až tak důležité k jakému hnutí se člověk přidal, protože v tomto smyslu režim nerozlišoval. Rozhodovala potenciální „nebezpečnost“. Pro jistotu tedy stíhal veškeré odlišné a nezávislé aktivity, ať se jednalo o mírová hnutí (České děti, Klub Johna Lenona, aj.), skauting, punk nebo ekologické hnutí.

Mládež, zpočátku, neměla zájem být v opozici, chtěla se jen bavit, strojit se po svém, vytvořit si svůj vlastní svět. Generační revolta, která je pro dospívání zcela přirozená, by se v normálním prostředí vyčerpala ve střetech s rodiči, učiteli, se starší generací. Zásahem represivních složek vytvořil režim společenský problém. Tím se stalo, že mnoho mladých lidí si začalo uvědomovat stát jako omezující, a svou podstatou nepřátelský. Někteří se začali, již vědomě, angažovat v nezákonných aktivitách a přispěli svým dílem k pozdějšímu rozpadu režimu. *„Hlavně 15 letej kluk jako [fff] Je to šílený! Co po mě chtěj? Proč votravujou? No ale má to výhodu v tom, že pokud nejsi úplně blbej, tak tě to postrčí na tu správnou stranu, víš co si o nich máš myslet, takže udělali, to co nechtěli.“* MS

Nakonec bych ráda zodpověděla otázky, které jsem si kladla na počátku. Ovlivnilo regionální hledisko místní punkovou subkulturu? Jistě, vzhledem k tomu, že Písek je spíše malé město, lidé jsou tu pod větším společenským dohledem. Často se navzájem znají, ze sousedství, ze školy či přes rodiče, a tak i tlak Bezpečnosti mohl mít požadovaný efekt. Společenské postihy, ale měly kontraproduktivní efekt: postižení rodiče zatrpkli vůči režimu a mladým to bylo jedno. Platilo heslo „No Future“. Tehdejší mládež prostě nespojovala svou budoucnost se socialistickým režimem, neměla snahu se ztotožnit s idejemi, které jim byly nabízeny.

Dalším důsledkem života v malém městě je méně možností se „schovat“. Členy party i místa srazů měla policie zmapované, mohla bez problémů kdykoliv kohokoliv sebrat. Šikana VB se projevovala, dle uvážení příslušníků, soustavným sledováním jedince (osobní policajt), odvozem na „záchytku“ či několik kilometrů za město. Zameškání vlaku či autobusu na zábavu kvůli dočasnému zadržení byla oblíbená praxe všech policistů, nejen těch píseckých. Jednoduchou obranou bylo strávit víkend mimo město, což také členové písecké party dělali.

Jaký smysl pro ně punk měl? Byl to „ostrůvek“ svobody – místo, kde se cítili volně mezi sebou. Šlo hlavně o přátelství, o porozumění a vzájemný respekt. Také to byla možnost, jak se pobavit a dát životu jiný smysl a jiné hodnoty, než jaké vyznávala většinová společnost.

„Něká politika? Nás to nezajímalo. (...) Důležitý pro nás bylo, aby to bylo hodně barevný na hlavě, kožený bundy, aby se dobře hrálo, abysme se vožrali a vysrat se na něký komunisty, fyzly a tak dále. To bylo to jediný.“ JK

Jaké problémy jim přinášely jejich postoje? Samozřejmě velké, šlo nejenom o výslechy a šikanu ze strany VB. Konflikty s rodiči, společenské postihy jako vyloučení ze SSM či dokonce ze školy, zápisy do kádrových materiálů, které měly vliv na možnosti dalšího uplatnění. Zde je pěkně vidět příklad labellingu (viz. třetí kapitolu). Již zařazení těchto jedinců mezi „závadovou“ mládež sebou přinášelo jiný pohled ze strany společnosti. Následná kriminalizace, či kádrový „škraloup“, verdikt jen stvrdily. Nálepka, kterou takto tito mladí lidé dostali, byla nezrušitelná, a nedalo se s ní nic dělat⁶⁵. Snižovala jejich šance do budoucna na jakékoliv jiné pracovní uplatnění než dělnické. Jedinou možností, jak se vymanit ze začarovaného kruhu byla emigrace.

Srovnání punku tehdy a dnes:

Jak jsem již zmínila dříve, rozdíl mezi tehdejší punkovou subkulturou a tou dnešní je velký. Hnutí punk vycházelo za komunismu z jiného společensko-sociálního pozadí, tedy řešilo jiné problémy, než jaké řeší dnešní mládež. Tehdejší režim nezvládl proces systematického přisvojování, protože společnost byla narušena normalizací. Problém řešil silově, eliminací hnutí. Současná společnost, dvacet let po revoluci, poskytuje mladým jiné možnosti, ale také jiné nástrahy.

⁶⁵ Krátký film „... aby si lidi všimli“ nás seznamuje s pražským punkem Václavem, 18 let, který byl odsouzen, a za ten samý trest byl po nějaké době stíhán znovu. URL: < http://www.projekt-spada.cz/v3/CZ/mapa/dum/zvonky/vytah/kovodilna/kovodilna_in.html >

„A na všech fotkách za komančů, když se podívám těm lidem do vočí tak z nich vyzařuje radost: Já jsem tady! Ten úsměv na rtu tam většinou je. Když se kouknu na ty fotky z dnešní doby, tak je to agrese, nenávist, nevím co se svým životem. Je hroznej zlom za těch 20 let, ne jak se ta muzika změnila, ale ti posluchači. Tenkrát to bylo: „Jo! Teď tady jsem!“. Dneska je to tvrdě: „Já tady jsem! Já si to místo vydobudu!“. Změnil se ten systém v tom, že dneska jsou zlomení ti lidi. My jsme chtěli bejt rovný. To je trošku takovej průser. Voni jsou zlomený z toho systému, ze všeho, proto tíhnou k tomu punku. V tý naší době vono to bylo jinak, to bylo o přátelství, byla to parta lidí, kteří se měli rádi i neradi jako v manželství, ale respektovali se. Dneska je to průser doby, je to produkt.“ RH

Jakým způsobem ovlivnil punk jejich život? Jak to vidí z odstupu 20 let?

Dovolila jsem si připojit pár slov o narátorech, o tom, jak v současnosti žijí, čemu se věnují:

Radek Hudec (přezdívka Ráďa Smráďa) se po revoluci začal aktivně věnovat muzice. Zpíval například v kapele Zamrzlý mozky, Divoký západ, Yn Lok eldev an Lok. Aktuálně působí v seskupení Ráďa Smráďa and the gang. Stále žije v Písku. Co pro něho znamená punk?

„Prostě my jsme se tolerovali jako osobnosti a v tom byla ta podstata toho punku, že každý měl svůj prostor pro svojí svobodu.(...) vlastně my jsme nikdy nenadávali na to, že nemáme prachy, na to, že se nikam nemůžeme dostat, my jsme si vlastně hledali cestu, jak se zabavit i v tom světě, kde nebyla zábava. (...) pro nás to byl jen název, náš život byl naše cesta. Ono je to všechno obráceně. Já neříkám, kdo byl pravý, tohle je blbost, to nemá cenu rozebírat. Každý by si v tom měl najít to, co je to jeho světlo, kdyby se to tenkrát jmenovalo, já nevím, třeba metal, tak jsme fandili metalu, ale potkali jsme se taky, ten název je než zavádějící věc. (...) Ten punk je jenom součástí mého života, kterej vnímám prostě jako bytost, která se zde vocitla a má si něco prošvihat. Jsem bytost, která je spokojená s nespokojeností, a přitom nemá ráda průměrnost. [smích] “ RH

Dušan Matějčíček (přezdívka Kilčo) dojíždí do Prahy za prací, ale jinak žije se svou rodinou v Písku. Často fotografuje na punkových koncertech. Díky této zálibě se dostal k internetovým stránkám punk.cz, o které se stará jako administrátor.

Hlavně jemu děkuji za uveřejnění citlivých materiálů, které jsem využila v této práci. Při srovnání punku dříve a dnes vyzdvihuje absenci společného nepřítele, který pomáhal stmelit různorodé skupiny, dával lidem cíl.

„Dneska. Je to jiný. (...) Voni se dohadují mezi sebou, nemaj vlastně ten jednotnej cíl. Ty punkáči. Nedrží pospolu, tak jako se drželo dřív. Nejsou sjednocený dneska, jsou to partičky a nesnáší se mezi sebou a jedny vodsuzují druhý a to je vidět v těch diskuzích tam na tom punku cz. Člověk jim chce něco vysvětlit a tě napadají slovně (...) Ale dřív to bylo jiný. Dřív prostě ty lidi drželi pohromadě. (...) No bylo to dobrý. To zažít. Jsem rád, že jsem to prožil. Docela rád bysem to znova zopakoval. Ale dneska je taky pěkněj život.“ DM

Jaroslav Kabát (přezdívka Kaboš) žije dodnes v Písku. Po vojně se oženil a založil rodinu. Věnuje se podnikání na plný úvazek. Na své punkové období vzpomíná rád, punkrock poslouchá často a rád vyráží na koncerty. Na jednom vzniklo i naše společné foto. Na otázku co pro něho znamenal punk odpověděl:

„Celej život! (...) já to poslouchám pořád, pořád mi to hraje v autě. Ale člověk se naučil bejt svůj. To teda se naučil, nenechat si do ničeho kecat, jo? Prostě najednou člověk byl samostatnej, svéprávněj, jo? A byla to paráda. A i po těch letech, prostě to byl životní styl, ať si kdo chce co chce říká, dalo nám to strašně moc. Strašně moc. Ten život by se vodvíjel, ať k lepšímu nebo horšímu, ale já jsem spokojenej. Byla to paráda, všechny klady, všechny zápory, nedá se nic dělat, takovej je život, jsem šťastnej, že jsem to zažil, nádhera!“ JK

Pavel Rutta (přezdívka Fruťák) Již od dětství byl pro něho životní náplní sport. V házené hrál první národní ligu, dnes je rozhodčím. Punk poslouchá dodnes, je pro něho stále prostředkem k odreagování, rád ho poslouchá i navštěvuje koncerty. Při srovnání punku dříve a dnes si všímá nedostupnosti materiálu, o to větší, ale byla radost, když člověk někde něco zajímavého sehnal.

„(...) před rokem 89? Určitě to první poznání toho punku, i skupina Ramones, perfektní parta, krásný zážitky a samozřejmě potom ta nedostupnost toho materiálu, než jsi se k tomu dostala. To bylo senzační! Když jsi se k tomu dostala po prvně, k filmu Great rock n roll Swindle o Sex Pistols. Sice to bylo v angličtině, tenkrát s bídou každej uměl anglicky žádná celá nula nic. 4x za sebou! (...) Dneska? Tak vono se říká, že člověk, když vzpomíná mládne, tak určitě ty vzpo-

mínky a určitě opět ta muzika. Odreagování. (...) Je to ve mně, prostě, dneska, jak říkám, když si sedneš k té starý partě je to v nás furt a neustále to voslovuje.“ PR

Michal Schwub (přezdívka Šroub) se odstěhoval do Prahy již v roce 1985 a žije tam stále. Po revoluci spolu s dalšími lidmi vybudoval na Žižkově punkový klub Propast, který také 6 let provozoval. Hrál na baskytaru v kapele Exekuce, Anthropoid, aktuálně ve skupině Angry Brigade. Ovlivnil punk jeho život?
„No [smích] zcela nepochybně ho vovlivnil. Protože si myslím, že jsem punkáč a myslím, že budu. Punkáč nebo punkrocker to je jedno. Ale naučil mě, se vobejít v tom smyslu, že člověk se stal víc individualističtější, víc průbojnější, naučil jsem se víc prosazovat svoje věci, i když ... todle bych se naučil tak jako tak, kdyby to v tom nebylo, ale byl to prostředek a je to cesta. Jo? Vovlivnilo mě to natolik, že v tom žiju doted' a myslím si, že budu žít dál.“ MS

Seznam pramenů:

Rozhovor s R. Hudcem, Písek, 15.4.2009; 23.7.2009

Rozhovor s J. Kabátem, Písek, 18.10.2009; 22.11.2009

Rozhovor s D. Matějčkem, Písek, 11.8.2009; 11.10.2009

Rozhovor s P. Ruttou, Písek, 28.8.2009; 7.10.2009

Rozhovor s M. Schwubem, Praha, 17.10.2009; 8.11.2009

TISK

Jihočeská pravda, 1.11.1986, ročník XLII., č. 258 , Mladí a víkend ve městě, str. 5

Jihočeská pravda, 30.1.1987, ročník XLIII., č. 24, I mládí má své stíny, str. 9

Jihočeská pravda, 22.5.1987, ročník XLIII., č. 117, Kam (ne)dojdou s průměrností?, str. 9

Zitřek, 21.8.1986, č. 34, ročník XXXVIII, Program rozvoje kultury okr. Písek na léta
1986-90

Seznam literatury:

- Alan, Josef: Alternativní kultura, Příběh české společnosti 1945 - 1989, Lidové noviny, 2001
- Barker, Chris: Slovník kulturních studií, Portál, Praha 2006
- Brzák, Hauser, Machek, Moniquita, Necrocock, Raybeez, Rusák, Řezníček, Sáček, Sakala, Smrďa, Asi jsme byli z jinýho těsta!, Nakladatelství Tarantino a Čert, 2008
- Fournier, Valérie: Les nouvelles tribus urbaines, Nové městské kmeny, GEORG, 1999
- Hebdige, Dick: SUBCULTURE the meaning of style, Methuen, Londýn 1985
- Hendl, Jan: Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Portál, Praha 2005
- Kabele, Jiří - Hájek, Martin: Jak vládli? Průvodce hierarchiemi reálného socialismu, Doplněk, Brno, 2008
- Kytary a řev aneb co bylo za zdí, Punk rock a hardcore v Československu před rokem 1989, Podzim 2007
- Mencl, Vojtěch – Hájek, Miloš – Otáhal, Milan – Kadlecová, Erika: Křižovatky 20. století, Naše vojsko, 1990
- Možný, Ivo: Proč tak snadno. Některé rodinné důvody sametové revoluce:

sociologický esej, SLON, Praha, 1999

- Otáhal, Milan: Normalizace 1969-1989, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002
- Otáhal, Milan: Opozice, moc, společnost 1969/1989, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Maxdorf, 1994
- Otáhal, Milan - Vaněk, Miroslav: Sto studentských revolucí, Nakladatelství Lidové Noviny, 1999
- Pět studií k dějinám české společnosti po roce 1945, sv. 5, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 2008
- Lindaur, Vojtěch – Konrád, Ota: Bigbít, Nakladatelství Torst, Praha 2001
- Pohledy zevnitř, Česká undergroundová kultura ve svědectvích, dokumentech a interpretacích, Nakladatelství Pistorius & Olšanská, 2008
- Prášek, Jiří: Písecké XX. Století, Nakladatelství J&M, Písek, 1999
- Vaněk, Miroslav: Mocní? A Bezmocní?, Nakladatelství Prostor, 2006
- Vaněk, Miroslav: Ostrůvky svobody, Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Votobia Praha, 2002
- Vaněk, Miroslav-Mücke, Pavel-Pelikánová, Hana: Naslouchat hlasům paměti Teoretické a praktické aspekty orální historie, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007
- 20.století Kronika 1900-1999, Fortuna Print, Praha

Internetové zdroje:

Česká televize, Bigbeat. URL: <<http://www.czech-tv.cz/dokumenty/bigbeat>>

Spis „Otava“, URL: <<http://www.punk.cz/index.asp?menu=1852&record=10134>>

Pár starých popsaných papírů, URL: <<http://www.punk.cz/index.asp?menu=1852&record=9698>>

Infoch č. 5, VONS č. 737. URL: <http://www.vons.cz/data/pdf/infoch/INFOCH_06_1988.pdf>

Projekt S.P.A.D., URL: <<http://www.projekt-spad.cz/>>

Parkan story, URL:< <http://www.parkan.strakonice.cz/index.php?page=parkan-story>>

Texty písní:

Lidová demokracie, skupina E!E, URL: <<http://www.freemp3.cz/detail-texty-pisni.php?i=lidovademokracie>>

Řeznickej krám, skupina Telex, URL: <<http://www.diskografie.cz/telex/reznickej-kram-demo/reznickej-kram/>>

Samý kecy, skupina Telex, URL: <<http://www.diskografie.cz/telex/punk-radio/samy-kecy/>>

Pogo, skupina E!E, URL: <<http://www.freemp3.cz/detail-texty-pisni.php?i=pogo>>

Humusák, skupina E!E, URL: < <http://www.freemp3.cz/detail-texty-pisni.php?i=humusak>>

Proč není kam jít?, skupina ZNC, URL: < <http://www.hlasite.eu/text-pisne/znouzectnost/26517-procnenikamjit>>

Míša, skupina E!E, URL: < <http://www.hlasite.eu/text-pisne/e!e/26878-misa>>

Přílohy

Na cestě...

PIA RATs

Šindy, M.S., Pokča, Fruťák, Kaboš, současný punker

Šroub a Kilčák

Rád'a Smrď'a

Nezůstávejme

Vychova nastupující generace by měla být věci společnou, věci nás všech. Zdravý vývoj mládeže je v zájmu celé společnosti, a proto je také důležitá důsledná boj proti takovým jevům, jako je alkoholismus, nejrůznější trestná činnost, alkoholismus, toužobnost... I když se tyto negativní jevy týkají pouze menší části mládeže generace, nelze před nimi zavírat oči. Jsou tedy. Co z sebou přinášejí, a tom jemu se mohli přesvědčit například na

výstavě nazvané „Chrástka život, zdraví a šťastnou budoucnost mládež generace“, která se uskutečnila v Domě kultury ROH v Českých Budějovicích. Je tomu už také několik dní, ve dvou rozsáhlých celostátních mateřských výtěžných v našem listě 14. a 30. ledna.

Zájem veřejnosti i aktualnost tématu dokumentují také ohlasy čtenářů, a níže jsme sestavili tuto stránku.

Ihostejní

PUNK - ALE PROČ?

Chci bych říci několik slov na adresu tzv. punků a nás. Právěpodobně si vůbec neuvědomuji, jak tenlo stýl vznikl a co vyjadřuje. V západních zemích jsou přívrženci punku a tzv. výšlech vrstev, kteří protestují proti vlastním rodičům, hnoší se pěstí a pozlátkovým životem. A co chce vyjádřit punkač a náš? Vidět sám jím pozlátkovým životem z peněz svých rodičů. Vystředním oblažením a dřešem se snaží pouze upoutat pozornost, protože se nedokáže prosadit jiným způsobem.

A co další směřy? Každá mládež generace má svoji hudebu, její interpret se ve většině případů oblékáli výraznějším způsobem. Není to nutně zřídla osobnosti, když mladý člověk slepě kopíruje oblečení svých obliběnců. Neuvědomuje si, že je to obléčení určené k vystoupení na pódiu, v televizi, v káráce pro sítě, a že není tedy vhodné k dennímu nošení po ulicích, do školy. Nikdo nechce, aby mládež chodila vtejně oblékaná jako starší generace, aby chlapci měli demná pouze obleky a děvčata šaty v urážlivém stylu. Ide jím o to, aby každý mladý člověk našel sám sebe a přizpůsobil tomu i svůj stýl oblékání.

Jan KADOUN, student SES Třebou

Je dobře, že se u nás už konečně také píše o takových věcech, jako jsou negativní jevy mezi mládeží. Že se na ně upozorbuje. Také proto mě zaujal článek v Ihostejně pravdě ze 20. 1. nazvaný „Mládež má své šifry“, kde se hovořilo o přívržencích hnutí PUNK.

Ti, kdo něco takového využívají, určité rozumu nepobírají a těžko by se asi také dalo hovořit o tom, že mají široký rozhled, mají-li zájem nějaký, když se mohou zotročovat s něčím takovým. Dokumentuje to i skutečnost, že na Západě byl PUNK povodně protestem, zatímco jeho přívrženci u nás převzali poněkud jinou podobu, oblékali, provokativní chování, opakovali něčoho, čemu ani sami dobře nerozumějí a co nechápou. Rekl bych, že jde o jedině, kteří nedokážou své okolí upoutat něčím rozumným a tak se snaží být originální alespoň takhle.

Proč ale něco takového u nás vůbec existuje? Kofeny budou zřejmě v nedostatečné výchově — a tedy nejdě dávat všechnu odpovědnost jenom škole, tedy bylo něco zanedbáno už v rodině. Svůj podíl má ale určité i ihostejní lidé k tomu, co se děje kolem nich, narážem o věci, které se jich přímo osobně netýkají. Potom se také punkač může stát v očích svých vstevníků „hrdina“, protože třeba vyvrátí dopravní značku a nikdo mu nic neřekne, ačkoli lidé chodí kolem.

Petr ČIHÁK, Česká Budějovice

Divím se, že něco takového, jako jsou tzv. punkáci, u nás vůbec může být. Zajímalo by mě, odkud tihle mladí jsou, kdo jím, protože mě samotné se ještě něco takového v krajkém městě poštěl nepodařilo. Zajímalo by mě to i proto, že nikdo z nás nežije v žádném veselochopném, ale ve společnosti, takže i ti, hle jediní musejí být přece někde zaměstnaní, či spíše chodí někým do školy, do učebny, protože jde o mládež. To si jich nikde ne-

všimne, a když už nevidí rodičům, jak jejich děti vystupují a blávně jak vypadají, co potom škola, učitelé, vychovatelé? Vždy existuje školní řád, ve kterém se hovoří, jak má šak chodit oblečen a jak se chovat, a těžko asi se dá pánkový účes, jaký byl i na fotografii v Ihostejně, považovat, nějak zamaskovat. Že by něco takového navadilo ani učitelé, ani pedagogové?

Jaroslav NOVÁKOVÁ, C. Budějovice

VÝSTAVA VARUJCI

Toužobníkem je chorobně vystupovaná závislost na látkách obvykle říkáná na drogách. Je smutné, že oběti se stávají především příslušníci mládež generace, kteří mají vlastní svý život před sebou a tímto si jí v zárodku uzavírají cestu k jeho pinobedněnému prožití. Pomoc je nikdy velice nesnadná, a proto hlavní naděje musíme upřít především k prevenci, tedy k ochraně před užíváním a zneužíváním drogy, a s toho pracovníci drogové závislosti.

Proto je také třeba ocenit výstavu Chrástka život, zdraví a šťastnou budoucnost mládež generace, která byla v DK ROH v C. Budějovicích. Existuje sice celá řada přednášek, odborných stáří zaměřených na tento problém, ale výstava působila na psychiku nejoblíbnější formou — formou přesného záznamu, dokumentu. Pokoušil především na emocionální stránku osobnosti, zasahoval přímo, někdy až drasticky ale opravdově. Mladé, která očkávala z této výstavy, bude přínucena přemýšlet, mobilizovat své potenciální obranné rezervy. A to musí jít, vědět tato aktivizace je zárukou tak nezastupitelné prevence.

Frdr. JIH MORAVEC, ZVOU Líkav

POUZE LEGRÁCKY?

Nejrůznější projevy šikanování,

KONTRASTY KONVIZIA

vání, o kterých se můžeme dočíst na stránkách tisku a které jsou bolestí zvlášť mezi učňovskou mládeží, nestáli jím odmatat, ale je proti nim také třeba něco dělat. U kořenů vzniku šikanování u nás určitě také představy, že u starší mužů mladším něco „vracejí“, ačkoli jim nic nedělají. Proč ale dala se ta jím, tak teď zase oni zpestří život mladším spolužákům. Hodně by tedy asi pomohla větší pozornost ze strany dospělých, všech, kteří s mladými lidmi na učňov přicházejí do styku. Více si vlnat vztahů mezi učeli ať. Podle zkušenosti ze základní vojenské služby vím, že to jde. U útvaru, kde jsem byl, by si nikdo ze střílech vojenských mladším nic nedovolil, ani ty nejmenší „vevřené“ projevy šikanování. Když totiž dobře vědí, že by ho te to mohli stihnout přísný trest,

že by se to vědělo určité dozvěděli. Pomocí by byla jistě také důslednější právní výchova — vřítí mnohé „legrácky“, které se někdy dějají, už hranici se zákonem a mládí to třeba ani netuší. A konečně — určité by se také měla zlepšit příkladnost dospělých. Trochu šavý mladý člověk ví, že ten, kdo mu nějak rodit, za něco ho kára. Či mu něco vyjádř, přitom sám jedná úplně jinak než mládí, těžko asi na jeho slova dá a bude si dál jednat stejně podle svého.

Frantisk MICH, Česká Budějovice

TRAVNÍKY PRO HRV NEJSOU

Zaujala mne vaše beseda. Ve svém a paragrafy a a vědomou závěru je nejen smutné,

ale nutno souhlasit. Jedem posílek máme však přímou odpověď — prohlášení, že „když si kluci začnou čekat na trávníku, přijde někdoik účelově a výměna je.“ Dosaďetí práce na našem sídlišti Vítězný únor v krajkém městě je taková, že se vřídlní snážíme podílet na ochraně zeleně. Mnohokrát nám náš postřelec škodil, že sáhl na našem sídlišti stále přes 500 tisíc korun. Jako dřívá většinu dachodů, ani mě není jedná, jak z toho si děti nebo mládež hraje. A hrou, při které dochází k ničení zeleně, často i k roztání nějakého lesa nebo, aby se nevychovávalé k tomu, aby si vřídlní zahábit, že k jejich hram máme hlídě, prohlásky a když jim to nestačí, docela hlizdočka je les, kde se mohou vyřídít.

Jaroslav DVORÁČEK, Česká Budějovice

Je samozřejmě, že ani v této díkání nemohlo být řečeno sdělení vše, že jsou oásky, jím by bylo možno věnovat pozornost, připomenout další související a jevy, které mohou hrát při vzniku ale také při odstraňování negativních jevů mezi mládeží svýi vol. Nád bychom přivítali další vaše dopisy, v nichž se našel problémy, související a mladou generaci, samyřítie. Proto nemůžeme tuto díkání na stránkách Ihostejně pravdy považovat za ukončenou. Vřítí soupat. Je síle otevírá.

Připravili I. MILA, J. BOSÁKOVÁ

Ilustroval foto I. PRISTAS, P. SOUKUP